

ηwa' wvu fwe wvù Baul to saηεε ê kentaashe ke Kol εν

Fiεε fi nu ê ηwa' wvu Kol εν wvu fwe wvun e
Kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Kol εν nu ε è to κew
Baul. Wvù to saη ηwa' wvu fwe wvun keetefe bó ekume
fitele fi bó lese yî Klistu le noo mwεεm mvumew ekume
Klistu. Kol εν jan to nu bvudvuu ε way dvûmte lo jó,
ε bonyii bo jó bensee ye ekume nce woη wvubo, ε fiεε
fi ekume nnyen kenjaη nu ten jó baay, ε bó ten bunlee
bonyo' nteen. Baul yam ε jeme ê ηwa' wvun e ε è nu ekume
mwεεm mvù yaa jee ke mvù to kooyi enteleη jo bonyii bo
mbee le. Keba ke 13 nu kè durci le keηkoηen nu nnya Nyo'
yì fele lo nnyá cii. Keba kedvu kin yen'yi le è nu kè bonyii
baay kee ê ηwa' wvudvu wvun e.

- Bikuu bi mwεεm e ê ηwa' wvun e*
1:1-9 Keηκewce
1:10-4:21 Keηgawsen enteleη jo kentaashe ke bonyii bo
mbee le
5:1-7:40 Ekume nce nnyen kenjaη noo nce kpwoon bô
dweese
8:1-11:1 Ekume bonyii bo Klistu le bô ekume bò yaa nu
ke bonyii bo Klistu le
11:2-14:40 No è nulo é kentaashe ke bonyii bo mbee le
egeè mwεεm bô je yì bó ebunleè jó
15:1-58 Bonyii bo mbee le nu ke ebuy yî kpwe le no Jisos
to buyεε
16:1-4 Nnya yì bó to nyaa keefi bonyii bo Klistu le bo
Judea dvú
16:5-24 Nseyse wvù Baul to gee noo kemese ke mwεεm
e

¹ È nu me wvù Baul wvù Nyo' to cawεε no wvù shieele le me enù waa ntum Klistu Jisos. Me nu bee Sostenes wvù waa bwee wesebeene. ² Ŋwa' wvun gene fô kentaashe ke bonyii bo Nyo' le bo Kolēn bô wvù nu ε taashe bô bo Klistu Jisos, ε baa ε gεε le. Nyo' to caw ben le ben enù bonyii bô è nu bew, no bonyii bocii bô teŋe diee di Tata Jisos Klistu le mondvuum monciim e nu. Wvù nu Tata wesebeene leŋleŋ no wvù nu wvubo. ³ Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

ε Baul nya keyoone no Nyo' nu ε buw bonyii bo Kolēn

⁴ Me ŋké no nyaa keyoone ê Nyo' sekecii nje ben, njefo wvù nu ε buw ben, no ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos. ⁵ No ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos nonen, Nyo' ε mum ε tfuw lo nnya yî yene le jé le jé le, efey mvunciim keekee fiεε ficii, bvuu kee keejeme fiεε ficii ntaŋ. ⁶ Nnya yin fô ben e tomte le saaka wvù ben to yuwεε ekume Klistu nu ε ben ε fiisen. ⁷ Ben ε no nu keseen yaa bvuu tane nnya Nyo' mi ke, no ben cεyte kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke ekase eto é ben eyen wvù le. ⁸ Wvù wvù Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ege é ben eleeme temyi egen emese, saa ke ekeŋke naa jay yî diuu diew didvu le ke. ⁹ Nyo' nu Nyo' keceey. È nu wvù wvù to cawεε ben, ε ben ε bo Waa we wvù Jisos Klistu wvù nu Tata wesebeene taashe no nu yî fiεε le fimwaaŋ.

Ntefe ekume keŋgawsen

¹⁰ Boom bo bwεem e, me nleke ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le le ben bocii etaashe enù diuw mwaŋ. Fo keŋgawsen enù ê ben enteleŋ ke. Ben

enù yî wee le mwaan, kenkè ñkpawwɔe mwaan, lemtè yî fiɛɛ le fimwaan. ¹¹ Me ñgayte nɛn boom bo bwɛɛm e, njefo bonyii bo yew dɔu Kloy nu ɛ see ê me le ben shee ke lo waa le. ¹² Wee nɛn'yi no duu le wen bii fiwene ɛ è nu Baul e, ɛ wee mvu duu le wen bii ɛ è nu Abolos e, wee mvu le wen bii Sɛfas e, * wee mvu le wen bii ke fiwene ɛ è nu Klistu le. ¹³ Fí nu le bó nu ɛ gaw wase Klistu biba le biba le? È nu Baul wvù bó to taɛ yî kentam e nje ben e? Nu le bó to lese ben ê joo ê diee diem e le? ¹⁴ Keyoone baay le me nto mbaa enlese wee mvu ben e ê joo ɛfey Klisbus bô Gayus ke, ¹⁵ wvu le fo wee eduu le bó to lese wen ê joo ê diee diem e ke. ¹⁶ Geenen, me nto nu ɛ nlese tɛn Tɛfanas bô bonyii bo yew dɔu wvù ê joo. ɛfey nonɛn, me mbaa embvuu enkee wee mvu wvù me to nleseɛ ê joo ke. ¹⁷ Ben ekeè le ke Klistu to tum me le me ento enleese bonyii ê joo ke. Wvù to tum le me ento enfewci ɛ è nu saaka wvù jee wvù wvu Nyo'. ɛ me n'yaa nfewci bô bvufee bvɔu wee wvu wum e ke, wvu le fo mvunɔgay mvu kpwe yì Klistu to kpweɛ yî kentam e ke etu fiɛɛ fi ɛcici ke.

Klistu nu mvunɔgay bô bvufee bvɔu Nyo' le

¹⁸ Fí nu le saaka wvù le Klistu to nu ɛ kpwe yî kentam e nu keyunɔsɛɛ fô bonyii bô laa wase ɛcici le. Geenen, ɛ saaka wvun nu mvunɔgay mvu Nyo' le fô beene bô wvù boysee le.

¹⁹ Fí nu ɛ bó ɛ saɔ le,

“Me nu ñke enfiwɛ bvufee bvɔu bonyii bô duɔci bvufee le, embvunɔse boɔkpawwɔe bo bonyii bô feefene le.”

²⁰ No fí nu nonɛn, bonyii bô nulo ebvuu eduɔci bvufee keseen nu fɛɛ? Bonyii bô duɔci bonci bo Nyo' le nu fɛɛ?

1:12 3:4; 3:5-6, 22; 4:6; 16:12; Lem 18:24; 19:1; 1Kol 3:22; 9:5; 15:5; Gal 2:11-14; 2Kol 10:7 * 1:12 Diee di Sɛfas din nu tɛn le Bita. 1:14 Lem 18:8; Lum 16:23-24 1:16 16:15 1:18 Lum 1:16; 2Kol 4:3 1:19 3:18-20; Lum 1:22 1:19 Yesa 29:14; Job 12:13, 17; Yesa 19:12-14; 44:25

Ɛ bonyii bò beeke bombew kefew kin e nu fεε? Ke Nyo' nu ε duŋce wase le bvufee bvu fokuse fen nu keyuŋ e? ²¹ È nu fiεε fi Nyo' wvù kee mwεem mvunciim ntay to nu ε ge le ke bonyii bo yî woŋ wvun e nulo ekiεε wvù bô bvubole bvufee ke. Wvù to seyse le wen nulo eboyse ε è nu bonyii bò nu ε bee saaka wvù bese fewci wvun ε bonyii yene le è nu keyuŋseε le. ²² Bojuu gomte keeyen fiεε fi duŋci mvuŋgay mvu Nyo' le se bee, ε Boglek gomte bvufee bvu fiεε le se bee. ²³ Geenεn, ε bese fewci fisese ekume no bó to tae Klistu yî kentam e. Fí ε no saase lo Bojuu. Ɛ bonyii bò yaa nu ke Bojuu yene le è nu keyuŋseε. ²⁴ Geenεn, fô bonyii bò Nyo' nu ε caw e, keŋεε è nu Bojuu, keŋεε è nu Boglek nu ε saaka wvu ekume Klistu wvun nu mvuŋgay mvu Nyo' le bô bvufee bvu Nyo' le bvu baay. ²⁵ Fí nu nonεn, njefo fiεε fi yen'yi le è nu keyuŋ ke Nyo' le nu ε è nu bvufee ε bvú fele naa lo bvu wee wvu wum e bvucii. Ɛ fiεε fi yen'yi le è nu kewεyε ke Nyo' le nu ε è nu mvuŋgay mvu fele naa lo mvu wee wvu wum e mvunciim.

²⁶ Boom bo bwεem e, ben ebvuu ekpwawce bonyii bò è to shee nu ben seke Nyo' to cawεε ben. Ke ben nteen to nu bonyii bo bvufee le no bonyii bo fokuse fen gomte ke. Ke ben nteen to nu bontemmvuŋgay ke. Ɛ ke ben nteen to buy ê dikfuu di bonyii bo baay baay e ke. ²⁷ Geenεn, ε Nyo' caw ke biyuŋ bi yî nshε le fen keege le bo bvufee le ewuumen, caw bo wεyi yî nshε le fen keege le bô temyi ewuumen. ²⁸ Nyo' to nu ε caw mwεem mvù bonyii joo ekuse yî woŋ wvun e, noo mwεem mvù bonyii nyensee, caw naa noo mwεem mvù yaa nu ke mwεem, keege le mwεem mvù bonyii yene le è nu mwεem ke etu mvu ecici. ²⁹ Wvù to ge nonεn, wvu le fo è nelo é wee wvu wum esaale

1:21 Lum 1:19-20 1:22 Mat 12:38; Jon 4:48; Lem 17:18, 32 1:23 2:14; Gal 3:1; 5:11 1:24 1:18; 2:5; Kolo 2:3 1:25 2Kol 13:4 1:26 Jon 7:48
1:27 Lum 12:16; jεm 2:5; Luk 1:51-53; 6:20

ye ê wvú ejise ke. ³⁰ È nu wvú wvù Nyo' wvù to taashεe ben ε bo Klistu Jisos. Wvú nu ε ge Klistu ε no nu je bvufee bvú baay fô beene le, ε ge ten wvú ε leke beene teytey ê wvú ejise, ε seyse beene ε gee bonyii bew e, ε sum beene can ηgew e. ³¹ Fí ε mum ε no nu no bó saη le,
 “Wee edioo esaale ye,
 no saale ε è nu yî fiεε fi è ge Tata le.”

2

Saaka wvù le bó to nu ε ta Klistu yî kentam e

¹ Boom bo bwεem e, ben ekume seke me nto ntoε ê ben e keenfewεε saaka Nyo' ê ben wvù to shee nu ê kenyile le. Me nto mbaa ento fiem enfewci bô leme di yeke kenεε bvufee bwem ke, ² njefo me nto nu ε nlese lo le ke me nu engeε bvufee yî fiεε fimew e εfey keenfewci ke ε è nu ekumε Jisos Klistu maan, εfey mvunciim, no bó to tae wvú yî kentam e ke. ³ No me nto nu beene, me nto n'wεeyi lo, nfane, nciηke. ⁴ Seke me nto njemyi nfewci saaka wvù jee ê ben, me nto mbaa njemyi ε è nu bô díew bvufee yì yeke ke. Me nto njemyi ε è duηci mvungay mvu Keyoy ke Yuule le kecεey kedvu. ⁵ Me nto ηgee nonen, wvu le fo ben elese fitele yî bvufee bvú wee wvu wum e ke, geenen le ben elese ε è nu yî mvungay mvu Nyo' le.

Bvufee bvú Nyo' le

⁶ Bonyii bò nu ε bó leeme wase bô bo Nyo' temyi, nu ε bese ké no nyaa bvufee ê bó. ε ke bvufee bvun nu bvú fokuse fen kenεε naa bvú yeε le wvù saake fokuse fen keseen ke. Mvungay mvubole nu ke eka ela εcici. ⁷ Bvufee bvú Nyo' le bvú baay bvù bese fewci bvun nu fiεε ε fí to

1:30 2Kol 5:21 1:31 Yeli 9:23-24; 2:2; 4:7; 2Kol 10:17; 11:30;
 12:5; Efe 2:9 2:1 1:17 2:2 1:23; Gal 6:14 2:3 Lem 18:9; 2Kol
 10:1, 10 2:4 4:20; 1TES 1:5 2:5 1:18, 24 2:7 Lum 5:2; 2Kol 3:18;
 4:17; Kolo 1:26

shee nu ê kenyile le ε bonyii yaa kee ke. Bvufee bvudvu to seyse Nyo' ε è bæε lo ε woŋ sε ke kew, keeyuu eto ege é beene enu ente jo bvukuke bwew. ⁸ Ke bvufee bvun nu ε wee mvu ηgoo bonyii bò saake fokuse fεn e to kee kenyi kedvu ke, njefo é bó to bee keeke, tu bó to baa eta Tata wvù nu Nfon bvukuke yî kentam e ke. ⁹ Geenεn, no bó to sarεε le,

“Mwεεm mvù wee ke baa yuu yen wase,

ε wee ke baa yuu yuw wase,

ε wee ke baa yuu kpawci wase,

nu mvù mvù Nyo' to seyσεε fô bonyii bò koonke wvù le.”

¹⁰ Nyo' nu ε ge Keyoy kew ε duŋεε mwεεm mvun ê beene. Keyoy ke Nyo' le ké no taasse mwεεm mvunciim, taasse naa noo kenyile ke Nyo' le, ¹¹ njefo ke è nulo é wee mvu ekieε fieε fi wee mvu kpawci fô fitele fiew e efey keyoy ke mwεten e kè nu yî ye le ke. È nu ke leŋleŋ no ke è nulo é wee ekieε fieε fi Nyo' kpawci efey Keyoy ke Nyo' le ke. ¹² Ke keyoy kè Nyo' to nyaε ê beene nu ke yî woŋ wvun e ke. Keyoy kin to nε fô Nyo' le keege é beene ekeè bombuwma bocii bò Nyo' nu ε buw beene dvù.

¹³ Bese ε mum ε no fewci mwεεm mvun ε è yaa nu bô díew yì bó γεεyi bô bvufee bvù wee wvu wum e ke. Bese fewci ε è nu bô díew yì è γεεyi Keyoy ke Yuule bese dvù, mum yuuse mwεεm mvu keεεy mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bò keŋke Keyoy ke Yuule. ¹⁴ Ke wee wvù baa keŋke Keyoy ke Yuule yî ye le ké fiisen mwεεm mvu Keyoy ke Nyo' le ke. Wvù nen'yi fiew no yene le è nu mwεεm mvu keyuŋσεε le. Ε ke è nulo é wvù ekieε no mvù nu ke, njefo è nu mwεεm ε è nulo é ege ke Keyoy ke Nyo' le é wee sε kieε. ¹⁵ Geenεn, wee wvù Keyoy ke Yuule nu yî ye le nulo etasse

fieε ficii ntay ekieε kenyi kedvu, ε ke wee nu dvú wvù nulo etasse mwεem mvu wvuwe wee le ke. ¹⁶ Fí nu ε bó ε saη le, “Ke wee nu dvú wvù kee fieε fi Nyo' kpawaci wvu le wvú etefe Nyo' ke.”

Geenen, beene keηke boηkpawce ε è nu bò Klistu keηke.

3

Bonyii bo Klistu le enù diuw mwaan

¹ Boom bo bwεem e, seke beene to nu, ke è to nulo é me enjemyi ê ben diewe ê bonyii bò yuuke wase ε è nu ê Keyoy ke Yuule ke. Ε me mum no njemyi ê ben diewe ê bonyii bò bæε bii ε è nu mwεem mvù nyam ye shieele le, noo ê bò bæε diewe mvunley mvu boom e yî Klistu le. ² Me nto nyaa ε è nu emben ê ben. Me nto mbaa nyaa mwεem mvudien mvù temyi ke, njefo ben to baa taw wase ke. Ε naa ε to ε buy keseen e nu ε ben baa taw wase ke. ³ Ben bæε bii ke ε è nu mwεem mvù nyam ye shieele le. No ben bæε ghεεke keηghew, waale diwaa, tu ke fifin duηci le ben bii ε è nu nyam ye le? Ke fifin duηci le ben bæε keηke gee di bonyii bo fokuse fen e? ⁴ Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, wee mvu le wen bii ε è nu Abolos e. Ke fifin duηci le ben gee ε è nu gee di bonyii bo fokuse fen e? ⁵ Abolos nu γεε, ε Baul nu γεε? Bee wvú bocii nu ke lo boom bo lemme le bo Tata le bò to gee ε ben se lese fitele yî ye le, ε wee lemte diew lemme no Tata nya ê wvú. ⁶ Diem lemme to nu keejewe ε è nu ηgow, ε di Abolos e nu keefuci joo, geenεn ε è gee Nyo' ε yí se kuu. ⁷ Nonεn, ke wee wvù jewyi ηgow bô wee wvù fuci joo koole fieε le ke. È meη Nyo' maη wvù gee ε yí se kuu. ⁸ Wee wvù jewyi bô wvù fuci joo nu ke leηleη, ε Nyo' nu ke emawce wee tfuu bii

lemme diew e. ⁹ Bese nu ε taashe ε no lemte lemme di Nyo' le. Ben ε mum ε no nu wεε Nyo' bvuu nu yew ye. ¹⁰ ε Nyo' mum buw me bô bvufee ε me nlese kenffuy ke yew yidvu le diewe wee n'yoo wvù looci kee lemme diew e. No me nto nleseε nonen, wee mvu ε mum ε no yote yew yidvu. Wee edioo eyote yî kenffuy kin e, no keè no wvù yote. ¹¹ Ben ekeè le kenffuy mey ke kè bó to nu ε lese wase kè è nu Jisos Klistu, ε ke è nulo é wee ebvuu elese kemew ke. ¹² Bonyii ε mum ε no yote yî dvú le bô mwεem jεy jεy. Wee mvu jaa jo ε è nu ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε wee mvu jo kè baa, ε wee mvu jo eta yò lumte se no yote dvú. ε wee mvu jo ε è nu bite, wee mvu yun, wee mvu shá se no yote dvú. ¹³ É bó cim yote nεε, tu diuu too lo di bó nu ke eyen no lemme di wee le nu seke dí ε buy emwa Diuu di Klistu nu ke etoo bô ηguy, ε ηguy wvudvu nu ke emomte lemme di wee le ε bó yene no dí nu. ¹⁴ É fieε fi wee yoke yî kenffuy kedvu le ke emey se fi ε fie, é mweten emum ekeηke mmawce. ¹⁵ Fí ε fie, é mweten elase mmawce we, é wvù bô ekole kew eboy, geenen ke diewe wee wvù fey ηguy e.

Bonyii bo Klistu le nu yew Nyo'

¹⁶ Ke ben kee le ben nu yew Nyo' ε Keyoy kew ke wvù wvù Nyo' le cee yî yene le le? ¹⁷ É wee befe bô yew yidvu, tu Nyo' nu ke elεse lo mweten, njefo è nu yew ε è nu yi Nyo', ε ben nu yew yidvu. ¹⁸ Fo wee elεεle ekole kew ke. É wee mvu ben e kpwaake le wen keηke bvufee yî won wvun e, é wvù tu keyuη wvu le wvù ekeηke bvufee bvufee. ¹⁹ Me njemyi nen njefo mwεem mvù bonyii bo fokuse fen

3:9 Mat 13:3-9; Efε 2:20-21; 1Bi 2:4-6 **3:10** 1Kol 15:10 **3:11**
 YeSa 28:16; Lem 4:11-12 **3:13** Lum 2:6; 2Kol 5:10 **3:15** Jut 23
3:16 6:19; Lum 8:9, 11, 15; 2Kol 6:16; Gal 5:25; 1Bi 2:5 **3:18** 4:10 **3:19**
 Job 5:12-13; 1Kol 1:20

yene le è nu bvufee nu ε Nyo' yene ε è nu keyuησεε. È nu fí fi bó to saηεε le,

“Nyo' joo κε ε è nu bvufee bvυ bonyii bò feefene le koole bó dvú.”

²⁰ ε fí bvυυ nu ε bó ε saη le,

“Tata kee le mwεεm mvù bonyii bo bvufee le kpawwci nu naa lo mvυ ecici.”

²¹ Fí ε mum ε no nu le, fo wee esaalè ye le wee mvυ nu wvυwen κε, njefo mwεεm mvunciim nu mvunen. ²² Baul kenεε Abolos kenεε Sefas kenεε woj wvun kenεε nshii kenεε kpwe kenεε mwεεm mvυ keseen kenεε mvυ bæε σε keeke eto, nu mvunen mvunciim, ²³ ε ben nu bo Klistu le, ε Klistu nu wvυ Nyo'.

4

Fo bonyii bo Klistu le ebenseè ye bò wee κε

¹ Fí be jee le ben ejòδ le bese nu boom bo lemme le bo Klistu le bò Nyo' nu ε nya lemme diew di saaka wvù to shee nu ê kenyile le can yibole. ² Fí ε mum ε no nu le, wee wvù bó nu ε nya lemme can ye le κεηκε keegeε no cee ekole we gomte. ³ Fô me le, κε ben, kenεε yew nsaw mi saake me é me en'yene le è nu fiεε κε. Ke è cim nulo é me ensaw ekole kem κε. ⁴ Ke fiεε nu dvú fô fitele fiem e fi saake me κε. Geenεn, κε fifiεε mum duηci le me n'yuule lo κε. È nu κε Tata wvù nu ke esaw me. ⁵ Nonεn, fo ben emum esumtene nsaw σε kefew ε kocεn κε. Ben ecεy Tata é wvú ke eto. È nu wvú wvù nu ke ebvuse emwa mwεεm mvù nu keseen ε bó ε nyile ê ejiwe le, ebwaashε mwεεm mvù bonyii κεηκε shém yibole. Nonεn, é Nyo' emum ke ebense wee tfuu wvù bó κεηκε keebense.

⁶ Boom bo bwæem e, mwæem mvun mvù me njemyi ekumε bee Abolos nu keefi ben, wvu λε ben eyεεyi fô bese le keegeε fiεε bii κε ε è nu fiεε fi bó nu ε saη e. Nonen, é ben saa ebvuu esaale ye bô wee mvu joo wee mvu ekuse κε. ⁷ È ge yeε λε wo enu jεεy fô wee mvu le? È nu la fi wo κεηke fi nu se bó nya lo ê wo? No fí nu nonen, wo ε ghan nεε ε se no saale ye κε diεwε κε bó nya lo ê wo κε? ⁸ Κε ben fεn joo λε ben κεηke wase fiεε ficii, nu wase bonyii bo bvukukε le, saake wase diεwε bonfon e se bese? Wee εjo ε ben be nu wase bonfon wvu λε bese eboη fô ben e é beene esaake bocii. ⁹ Me n'yene λε Nyo' nu ε kaa ε γεε bese bò nu boom bo ntum e bo Jisos e bincilejime le. Bese nu diεwε bonyii bò bó gene keeyuwye ya le. Bese nu ε tu wase kenjinjin yí woη wvun e kè bonyii bô bonceendaa bo Nyo' le etaalè. ¹⁰ Bese nu ε tu wase biyuj nje Klistu, geenen ε ben nu bonyii bo Klistu le bò feefene. Bese nu bonyii bò wεεyi, ε ben nu bò temyi. Bonyii wvumte ben, joo bese ekuse. ¹¹ Ε κew lo ε to ε buy keseen e, nu ε bese nu jeη, ε kendonη yumte bese. Bese jiise ε è nu bincaanca bi ndvú le, ε bonyii nyεwle bô bese, ε bese yaa κεηke fo nce κε. ¹² È katene bese lemte bô can yese se diee fiεε. Bonyii dioo nan'yi bese, ε bese no λεke ε è nu kembonen fô bó le. É bó dioo bone bikaa ê bese εjim, é bese kuu κε ε è nu shém. ¹³ É bó dioo jemyi díew yì befe ê bese, é bese no tfuuse ε è nu bô yì lætene. Ε to ε buy keseen e, bese nu diεwε mwæem mvù bó laη εηkoη. Bese nu ε tu wase binfo bi mwæem e yí woη wvun e.

¹⁴ Κε me nsaarjke mwæem mvun ê ben nen λε me ηgomte λε ben ewuumene κε. Me nteete lo ben diεwε boom bem bò nu fitele fiem e. ¹⁵ É ben cim κεηke naa bonyii nteen

[4:7 Gal 6:3](#) [4:9 Lum 8:36; Ibu 10:33](#) [4:10 2Kol 11:23-29](#) [4:10 3:18](#)

[4:12 Luk 6:28; Lem 7:60; Lum 12:14; Lem 18:3](#) [4:13 Lam 3:45](#) [4:15](#)

Gal 4:19

bò yɛɛyi ben ekumɛ Klistu, tu ke è mum nu le ben kɛɲke bo'icen nteen kɛ. È nu me wvù icee wene, njefo è to ge me ε ben sɛ taasɛ ben ε bo Klistu Jisos seke me nto nfewcɛɛ saaka we wvù jee ê ben. ¹⁶ Nonɛn, me ε mum ε no nleke le ben etomyi ekalɛ kenɛn kɛ naa no me ntomyi kem. ¹⁷ È nu shiee wvù me ntum Timatio fô ben e wvù nu waa wɛm yî Tata le. Wvù nu fitele fiem, ε wvù leeme tɛn yî saaka wvun e bô fitele fimwaan. Wvù nu ke eto ebvuu etamcɛ ben no nce wɛm diɛwɛ wee Klistu le nu. Fiɛɛ fi wvù nu ke esee nu kɛ fî fî me ŋghane n'yɛɛyi bintaasɛ bi bonyii bo mbee le bicii dvù mondvuum e monciim. ¹⁸ Bonyii bomew nu ε kɛw wase ε no bensee ye njefo bó kpwaake le kɛ me mbɛɛ ŋke ento ê ben e kɛ. ¹⁹ Geenɛn, é Tata beɲe lo, tu è sheke caan é me embvuu ento. É me nu ndioo ε nto, nɛɛ n'yɛn le laa bonyii bò bensee ye bodvu kumte kɛ ε è nu diuw nuu bó kɛɲke mvunɔgay mvù nɛ fô Nyo' le le, ²⁰ njefo kɛ bvunfon bvɛ Nyo' le nu fiɛɛ fi diuw wvù kumɛn e kɛ. È nu fi mvunɔgay mwew e. ²¹ Ben shieele le me ŋke entoo nɛɛ? Ben shieele le me ŋke entoo bô ŋgbwan nuu bô fitele fi kɛɲkonɛn e noo nyekeey ε?

5

Bó ebvuse wee nnyɛn kenjaɲ ê bonyii bo Klistu le ente

¹ Me ŋkɛɲke lo ŋghaw keen'yuw le wee mvu ê ben ente nu ε kɛw wase nce nnyɛn kenjaɲ. E nnyɛn kenjaɲ yin nu naa yî è yaa nulo é wee wvù yaa kee kɛ Nyo' emom kɛ. Me n'yuuke le wee mvu ê ben ente joo kpwɛɛ ice. ² Ben yɛn kfuɛ yin nnyɛn e nɛn, ε faɲɛ yaa ebeele lo, ε no bensee ε è nu ye le? Ben kɛɲke keebvuse lo kfuɛ wvuwɛ wee wvù mom fifiɛ fiɛɛ ê ben ente.

4:16 11:1; Fili 3:17; 1TES 1:6 4:17 16:10; Lem 16:1; 2Kol 1:1 4:19
 Lem 18:21; jɛm 4:15 4:20 2:4; 15:24 4:21 2Kol 1:23; 13:10 5:1
 LEW 18:8 5:2 6:12; 10:23

³ Naa no me mbaa enu beene ejise, nu ε me nu ke beene ê keyoy e læŋlæŋ diæwε me nu beene. Me nu ε nsumtεn wase nsaw ⁴ ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos e ekumε wee wvù mom kfuu fifie fiεε. Ben ke dioo ε shii, ε me nu beene ê keyoy e, ε mvuŋgay mvu Tata wesebeene wvù Jisos e nu tεn fó, ⁵ ε ben jo wee wvudvu, nya can Satan e, é wvú ebefe bô nyam ye ye, é keyoy kew ke eboy diuu di Tata wesebeene wvù Jisos nu ke ekase eto le. ⁶ Ben saale ye nen ε fí yaa jee ke. Ke ben kee le bó ke joo fintuŋlæen nen caan tow ê mvuum e, ε fí mum ge ε mvuum modvu monciim ben e? ⁷ Ben ebvuse fintuŋlæen fi è nu nce wvu yvum ê ben ente, é ben emum enu bonyii bô bofe diæwε mvuum mò bó baa gεε fintuŋlæen jó le ke, ε è nu naa no ben nu. Ke ben kee le Klistu nu Waa Njee wvù Nyo' to gεε ncese dvú fô beene le ke diæwε wvù bó ké no sεele seke Ŋkaw Danjefey e le? ⁸ Nonεn, beene nu diæwε bonyii bô diee Ŋkaw Danjefey e ε è nu bô blæed wvù bó baa gεε fintuŋlæen jó wvù è nu mvuntelem mvù yuule noo keceey. Fo beene enù diæwε bonyii bô diee Ŋkaw wvun ε è nu bô blæed wvu bvuyvuum e wvù bó nu e gεε fintuŋlæen jó wvù è nu nce wvù befe noo kenje kè befe ke.

⁹ Ê ŋwa' wvù me nto saŋεε fô ben e, nu ε me nto nsaj le fo ben etaashì ben ε bonyii bô jaanke kenjaŋ ke. ¹⁰ Ke me nto njemyi ε è nu ekumε bonyii bo ê woŋ jan bô jaanke kenjaŋ, kenεε bô yεele ejise yî mwεem e, kenεε bô ŋgoyte mondvuum joo mwεem mvu bonyii le, kenεε bô bunlee bonyo' bo εcici ke. É è nu boba, é ben ekeŋke keene lo yî woŋ wvun e. ¹¹ Me nto njemyi ε è nu le fo ben etaashì ben ε bo wee wvù teŋε ekole kew le wen nu waa bwee wesebeene yî Klistu le, bvuu jaanke kenjaŋ,

5:3 Kolo 2:5 5:5 1Tim 1:20 5:6 Gal 5:9 5:7 Ksm 12:1-15; 13:7;
 Jon 1:29; 1Bi 1:19 5:9 Mat 18:17; 2TES 3:14 5:11 6:9-10; 2TES 3:6;
 Tay 3:10; 2Jon 10

kenεε yεele ejise yî mwεem e, kenεε bunlee bonyo' bo εcici, kenεε nan'yi bonyii, kenεε wuu mbvuum ε mó koole, kenεε ηgoyte mondvuum joo mwεem mvu bonyii le κε. Fo wee emom naa lo edieken bô kfuu wvuwe wee κε. ¹² Κε è nu bvudvuu bvuseεbeene keesaake bonyii bô yaa nu ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente κε. Bonyii bô è nulo é beene esaake nu bô nu ê kentaashe ente. ¹³ È nu fî fî ηwa' Nyo' gayte le,
 “Ben ebvuse wee wvù κεηke κεηγε kè befe ê ben ente.”
 È nu ke esaw Nyo' bonyii bô yaa nu κε ê kentaashe le.

6

Fo wee mbee egen eshomse mvu ê bonyii bô yaa nu κε bo mbee le

¹ Κε fî baa enu leη le é wee ê ben ente κεηke fieε bô waa bwee, é wvú fey keegen shomse fwe dvu bonyii bô è nu bo Nyo' le, kaa gen dvú ε è nu fwe dvu bonyii bô yaa gee mwεem teytey κε. ² Κε ben kee le bonyii bô è nu bo Nyo' le nu ke esaw bonyii bo yî wonη wvun e le? No è nu ke esaw ben bó, tu κε è nulo é ben esaw mwεem mvu wεmewεme ê ben ente? ³ Κε ben kee le beene nu ke esaw bonceendaa bo Nyo' le le? No fî nu nonεn, tu è nulo é ben ekee naa ntay keesaw mwεem mvù kooyi yî nshii wvu keseen e. ⁴ Mwεem diεwe mvumwe le ε dioo kooyi, ben ε ghan nεε ε se no joo gene dvú ε è nu fwe dvu bonyii bô baa κεηke naa lo bvudvuu ente jo kentaashe ke bonyii bo mbee le? ⁵ Ben ewuumen. È fen nu le κε wee nu naa lo dvú ê ben ente wvù κεηke bvufee keesumtεn nsaw wee bô wee le? ⁶ Ben kaa nen'yi ε wee jo waa bwee gen shomse, shomse ε è nu ê bonyii bô yaa nu κε bo mbee le. ⁷ Ben keenu bvuu κεηke bonsaw ê ben ente dunji le ben nu ε gbwe wase. Κε ben

nulo ecine é egee bonyii bomew mwεem mvù befe fô ben e le? E ke è nulo ten é ben ecine é efiike bonyii bomew ben e? ⁸Geenen, è kaa nen'yi ben gee mwεem mvù befe bvuu fiike kenfiw, efey mvunciim, ε wee no gee mvumvun mwεem ε è nu bô waa bwee. ⁹Ke ben kee le ke bonyii bô gee mwεem mvù befe yaa nu ke ekeŋke bvudvuu ente jo bvunfon bvü Nyo' le le? Fo ben elelè bikuu binen ke. Ke bonyii bô jaanŋke kenjaŋ, kenεε bô bunlee bonyo' bo εcici, kenεε bô jaanŋke boke' bo bonyii bomew e, kenεε bolemse bô kaase joo bomew, kenεε bokεε bô kaase joo bomew, ¹⁰kenεε bocooŋ, kenεε bonyii bô yeεle ejise yî mwεem e, kenεε bô wuu mbvuum ε mó koole, kenεε bô nan'yi bonyii, kenεε bô ŋgoyte mondvuum joo mwεem mvu bonyii le, nu ke ekeŋke bvudvuu ente jo bvunfon bvü Nyo' le ke. ¹¹Mwεem mvun nu mvù ben bomew to gee fwele. Geenen, ε Nyo' ke cuke ben, caw gee, ε ben no nu teytoy é wvú ejise. Wvú to ge mwεem mvun bô mvunŋay mvu diee di Tata Jisō Klistu le bô mvu Keyoy kew ke wvú wvú Nyo' wesebeene le.

Fieε fi è nulo é wee egeè bô ye ye

¹²Wee nulo eduu le wen keŋke mvunŋay keege fieε ficii fi wen kooŋke. Geenen, me ε no ŋgayte le ke è nu fieε ficii fi nulo efi wee ke. E wee nulo eduu ke le wen keŋke mvunŋay keege fieε ficii fi wen kooŋke. Geenen me ε no ŋgayte ke le, ke è nulo é me encine é fieε fimew ejo me etfuse é me entu nfwa fí ke. ¹³Wee mvu ten nulo eduu le, “Mwεem mvudien nu nje tee, ε tee nu nje mwεem mvudien.” Geenen ben ekeè le Nyo' nu ke ebefe bô mvú mvunciim. Ke ye wee nu yì bó ejaanŋke kenjaŋ dvú ke. Ye wee nu ε è nu keelemte dvú fô Tata le, ε è keŋke wvú wvú Tata ye yidvu. ¹⁴No Nyo' to bvuseε Tata wesebeene yî kpwe le, nu ke leŋleŋ no wvú

6:9 15:50; Gal 5:19-21
10:23; Gal 5:13; 1Bi 2:16
Lum 6:4; 8:11; 2Kol 4:14

6:11 Tay 3:3-7; Ibu 9:14; 1Jon 1:7

6:13 Mat 15:17-19; 1TES 4:3

6:12 8:9;

6:14 15:15, 20;

nu ke ebvuse beene bô mvungay mwew mvudvu yî kpwe le. ¹⁵ Kε ben kee le ye yene nu biba bi ye Klistu le le? È nulo é wee ebvuu ege nεε sε jo keba ke ye Klistu le egen etaashe bô kpwoon nsake? Kε è nulo é fí enù nonen ke. ¹⁶ Kε ben kee le é wee taashi wase ye ye bô kpwoon nsake tu bô wvú nu wase ye miaaŋ e? È nu fí fi bó to saŋεε le, “Kpwoon bô diemsen ké taashi, mum tu wase wee mwaanŋ.” ¹⁷ Geenεn, wee wvú taashi bô Tata nu ε bô wvú nu wase fise fimwaanŋ ê keyoy e. ¹⁸ Ben elewtè nce nnyen kenjaŋ. Mwεεm mvù befe mvumew mvù wee gee nu ε ke wvú gee ε è nu yî ye ye le ke. Geenεn, wee wvú jaanŋke kenjaŋ gee kebefε ε è nu bô ye ye. ¹⁹ Kε ben kee le ye yene nu yew yî Keyoy ke Yuule kè Nyo' nya ê ben cee dvú le? Kε è kenŋke ben bikuu binen ke. ²⁰ Bó to guy lo ben kenlum e. Nonen, ben egeè mwεεm bô ye yene ε è nu mvù etoò bô mbense fô Nyo' le.

7

Saaka wvu ekume kpwoon bô diemsen

¹ Me nu enya ntfuse keseen ekume mwεεm mvù ben to saŋεε fô me le. Fí jee le fo wee ekum kpwoon e ke. ² Geenεn, no mmom yî ekume kenjaŋ nu ekfuŋ, fí jee le diemsen ekenkè we kpwoon ε kpwoon kenŋke we diemsen. ³ ε diemsen kenŋke keegee diew lemme di diemsen e fô kpwese le, ε kpwese kenŋke keegee ten diew lemme di kpwoon e fô dweese le. ⁴ Kε è bvuu kenŋke kpwoon mvungay fô ekole kew e ke, è kenŋke dweese. È nu ke lenŋen no ke è bvuu kenŋke diemsen mvungay fô ekole kew e ke, è kenŋke kpwese. ⁵ Fo wee ebase jim ê wee le ε è baa nu le è seyse ben bocii ε bee, ε ben nu ege nonen ke yî kefew e,

6:15 12:27 **6:16** Kej 2:24; Mat 19:5; Efε 5:31 **6:17** Jon 17:21-23;
Lum 8:9-11; 2Kol 3:17-18; Gal 2:20 **6:19** 3:16 **6:20** 7:23; Lum 13:14; 1Bi
1:18-19 **7:2** 1Tes 4:3-4 **7:3** Efε 5:21-29

wvu le ben nulo emum enya bikuu binen sekekɛ yî bunle le ke. É ben dioo ε ge nonen, mum kase no nu yî kentaashe kenɛn e no ben se shee nu, wvu le fo Satan ke enɛ eteyi ben njefo ke ben yaa kee keekemsɛn bô bikuu binen ke. ⁶ Me njemyi fin ke diwɛ ntefe le, ke è nu nci ε me nyaa ê ben ke. ⁷ É è be nu diwɛ me, é me enshieele le wee tfuu enu sɛ kpwoon ke diwɛ no me nu. Geenɛn, etu ege nɛε ε wee tfuu kɛnke ke ye nnya yî Nyo' nu ε nya ê wvú. Wee mvu kɛnke yin nnya ε wee mvu kɛnke ye.

⁸ Keseen, fô bonyii bô bɛε bó embeɲ e noo bô nu bokɛ' bo boɲkfu le, me ε no ηgayte le, fí jee le bó emɛy nu bó embeɲ ke diwɛ me le. ⁹ Geenɛn, é bó nu sɛ è nulo é bó ewensɛn bô ye, é wee gom kpwoon kɛnɛε diemsɛn ε bô wvú taashe no nu, njefo fí jee keetaashe enu nonen, efey keekpwee bô ye yî ηɛyɛn.

¹⁰ Fô bonyii bô nu wase yéw e, me ε no ηgayte le kpwoon eyenè fô wvú egawsɛn bô dweese. Ke wvun nu nci ε wvú buy ê me ke. Wvú buy ε è nu ê Tata. ¹¹ Geenɛn, é wvú gawsɛn lo, tu wvú kɛnke keemɛy enu wvú embeɲ. É è baa nu nonen, é wvú kase tu yew dɔu dweese ε bô wvú mance mwɛem mum no nu. E è nu ke tɛn fí fí me ηgayte ê bolemse le ke diemsɛn kɛnke keekɔɲ kpweɛ ke.

¹² Fô bomew bonyii le nu ε me ηgayte ê bó le, é wee wvú nu wee mbee kɛnke kpwoon ε kpwoon wvudɔu yaa nu ke wee mbee, ε kpwoon wvudɔu kooɲke le bô wvú enu, fo diemsɛn wvudɔu ebvuse wvú ke. Fífin nu ε è gayte me. Ke è gayte Tata ke. ¹³ Kpwoon é no kɛnke dweese ε diemsɛn wvudɔu yaa nu ke wee mbee, ε wvú kooɲke le bô wvú enu, fo kpwoon wvudɔu ebuy tɛn ke. ¹⁴ Me njemyi nonen, njefo é diemsɛn wvú yaa nu ke wee mbee kɛnke kpweɛ ε è nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvú diwɛ wee we le nje

kpwee. Kpwoon ten wvù yaa nu ke wee mbee é no keŋke dweese ε è nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvù diewe wee we le nje dweese. É è baa nu nonen, tu ke boom bobole yuule ke. Geenen, no fí nu, nu ε bó yuule. ¹⁵É wee wvù yaa nu ke wee mbee ne ε no shieele keegawsen, é bó cine dvú. É fí kooy nonen fo diemsen keŋeε kpwoon wvù nu wee mbee ekpwaake le wen keŋke ke keenu bô wvù ke. Nyo' to teje beene le beene eceè ε è nu yî nyεkeey e. ¹⁶Wo wvù kpwoon, wo kee fεε le ke è nulo é wo ke ege é Nyo' eboyse dwee wo? ε wo wvù diemsen kee ten fεε le ke è nulo é wo ke ege é Nyo' eboyse kpweε wo?

Wee emey ke enù no Nyo' to teŋεε wvù ε wvù nu

¹⁷Fiεε fi nu, nu ke le wee eceè nce ε è nu wvù Tata nu ε nya é wvù. Wvù enù ke no Nyo' to teŋεε wvù ε wvù nu. Fin nu fiεε fi me nteete bintaashe bi bonyii bo mbee le dvú mondvuum e monciim. ¹⁸É wee nu ε bó to teje wvù ε bó ε tfuse wase wvù yew, fo wvù egomtè keenu diewe wee wvù beε ntffuse le ke. É wee nu dvú wvù bó to teŋεε wvù ε wvù beε ntffuse, fo wvù egomtè le bó etfuse wvù yew keseen ke, ¹⁹njefo é wee nu ε bó ε tfuse wvù yew keŋeε bó baa tfuse ke, tu ke fifie keŋke fiεε keεge ke. Fiεε fi nu shiee le nu le wee egεelè bonci bo Nyo' le. ²⁰Wee tfuu emey ke enù no Nyo' to teŋεε wvù ε wvù nu. ²¹É bó to teje wo ε wo nu nfwa, fo wo ebuukè ke. Geenen, é wo keŋke je keebuy bvunfaw e, é wo buy fiuw. ²²Ben ekeè le wee wvù Tata to teŋεε ε wvù nu nfwa nu ε wvù buy wase bvunfaw e fô Tata le. ε è nu ke leŋleŋ ten no wee wvù bó to teŋεε ε wvù yaa nu ke nfwa, nu wase keseen nfwa fô Klistu le. ²³Bó to gyy lo ben kenlum e. Fo ben enù bonfaw bo bonyii le ke.

7:15 14:33; Lum 12:18; 14:19; 2Kol 13:11; Kolo 3:15; Ibu 12:14 7:16 1Bi
3:1 7:18 Gal 5:1 7:19 Lum 2:25-29; Gal 5:6 7:22 Efε 6:6; Flm
16; 1Bi 2:16 7:23 6:20

²⁴ Nonen, boom bo bwεem e, wee emey ke enù bô Nyo' ê je yì wvú to tejεe wvú ε wvú nu jó le.

Ntefe ê bokpwεe noo boke' bo bonkfu le

²⁵ Keseen, ekumε fi bokεne kenεε bolemse bô bεε bokpwεe le, nu ε ke Tata nu ε see fiεε fi me engay ke. Geenεn, ε me nu enya wεm ηkpawawce diεwe wee wvú Tata nu ε koo shen fô wvú le ε wee nεlo ebee fiεε fi wvú gayte le.

²⁶ Me ηkpwaake le nje ηgew wvù nu keseen, nu ε fí jee le wee emey ke enù no wvú nu. ²⁷ É wee keηke wase kpwoon, fo wvú ebvuu egomtè keekuj wvú ke. Wee é no nu se kpwoon, fo wvú ebvuu egomtè kpwoon ke. ²⁸ Geenεn, é diemsen yen le wen nu etaashe bô kpwoon é bô wvú enu, tu wvú baa ge kebefe ke. ηgon kpwoon ε gen ê diemsen e, tu wvú baa ge ten kebefe ke. Geenεn, ben ekeè le bonyii bô nu ε taashe nu ε bó nu ke ekeηke bongew yî won wvun e, ε fô me le nu ε me ηgomte keengemηgem ben yî fifin e.

²⁹ Boom bo bwεem e, fiεε fi me njemyi nu le kefew kfufe wase baay keejewsee yî mwεem mvu yî nshe le fen e. ε kaw yî keseen e ε gen lo, bonyii bô keηke wase bokεne enù diεwe ke bó keηke ke. ³⁰ É bonyii bô beele kpwe enù diεwe ke bó beele ke, é bô lanlanε enù diεwe ke fiεε jee bó le ke, é bô guyte mwεem enù diεwe bó baa keηke naa lo fiεε ke.

³¹ É bonyii bô gee mwεem yî won wvun e enù diεwe ke bó keηke naa lo fiεε keεge bô won wvun ke. Me njemyi nen, njefo won wvun no wvú nu keseen nen, nu ε wvú fele lo.

³² Me ηgomte le ben enù ε fiεε yaa jewsee ben ke. Wee wvù nu se kpwoon ké no gεεle bvufee yî saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvú egeè ke ε è nu fiεε fi Tata eyuuke njon bô wvú. ³³ ε wee wvù keηke kpwoon ké no gεεle

7:25 1Tim 1:12-14 7:26 Yeli 16:1-4; Lem 14:22; 1Tεs 1:6; 3:3-4

7:28 Luk 21:23 7:29 Lum 13:11-13; 1Bi 4:7; Fili 4:5 7:31 1Jon 2:17

7:33 Luk 14:20

bvufee ε è nu yî mwεem mvu yî won wvun e no è nulo é wvú egee fiεε fi ye ejee kpweεe. ³⁴ Ε wvú mum no nu ε bvufee bwew ε gawsen. È nu κε ληνλεη no fi kpwoon κενεε ηγον kpwoon wvù baa κηνκε diemsen e nu. Wvú ké no gεele bvufee yî saaka wvu εκυμε Tata le no è nulo é wvú enya εκολε kew bô fitele fiew ficii ê wvú. Ε wvù κηνκε diemsen ké no gεele bvufee ε è nu yî mwεem mvu yî won wvun e no è nulo é wvú egeè fiεε fi ye ejee dweese. ³⁵ Me njemyi nen κε keenfi lo ben. Ke è nu λε me ηgomte keembanη je fô wee mvu le κε. Me ηgomte ε è nu λε wee ekieε fiεε fi nu λην, wvu λε è nulo é wvú elemte fô Tata le bô fitele fimwaanη ε bvufee bwew baa gawsen κε.

³⁶ É diemsen leyte wan kpwoon, ε νε ε no ye ne λε gee diwene fô wan kpwoon wvudvu le baa nu λην κε, ε ye ηeyte wase wvú baay, ε fí nu κε λε bó etaashε enu, é wvú ge no wvú shieele, taashe bô kpwoon wvudvu. Tu wvú baa ge kebefε κε. ³⁷ Geenεn, diemsen wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e λε κε wen nu etaashε enu bô kpwoon wvù wvú leyte κε, ε wee yaa kane wvú λε bó etaashε κε, ε wvú wensene ten bô ye ye, ε lese lo fô fitele fiew e λε κε bô wvù nu etaashε κε, * tu wvú nu ε ge λην. ³⁸ Fí mum è no nu λε, wee wvù nu ε taashe ε no nu bô kpweεe wvù wvú leyte nu ε ge κε λην. Geenεn, wee wvù baa taashe bô we kpweεe nu ε ge naa λην

* ^{7:37} κενεε λε, “... keekηνκε κε lo wvú diewe kpweεe wvù wvú leyte le,”

baay. † ³⁹ Kpwoon ké no nu kpwee wee seke dweese bæe dvú. Geenèn, é dweese nelo ε kpwe, tu è nulo é wvú egen ê diemsen mvu le wvù wvú shieele é bô wvú etaashe enu, ε wvuwe wee keŋke keenu wee Tata. ⁴⁰ Geenèn, no me n'yene fiem nu é kpwoon wvudvu mey lo nonèn, é wvú eyuuke lo njoŋ baay. Me njemyi nèn, ε me ŋkee le me ŋkeŋke tèn Keyoy ke Nyo' le.

8

Saaka ekume mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentaje dvú fô bonyo' le

¹ Me nu njeme keseen ekume mwεem mvudien mvù bonyii gee bintaje dvú fô bonyo' le. È nu keceey no bó duu le beene bocii keŋke bvufee. Bvubvun bvufee nulo ege é wee ebensee ε è nu ye. Geenèn, ε keŋkoŋen ké no yoote lo. ² É wee ne ε no kpwaake le wen kee mwεem, é wvú no kee le wvú baa looci wase kee no wvú keŋke keeke ke. ³ Geenèn, é wee kooŋke Nyo', é Nyo' no kee mwεtèn.

† **7:38** ³⁶ KεNεε le, “É wee keŋke waa we ε ne ε no yene le ke wen gee bô waa wen ê je yi leŋ e ke, ε wan wvudvu ε kpwee wase ε wvú yene le è be nulo é wan enu bô diemsen, é wvú ge no wvú yene, cine ε waa we taashe no nu bô dweese, tu wvú baa ge kebefε ke. **37** Geenèn, wee wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen ê diemsen ke, ε wee yaa kane wvú le wvú enya ke, ε wvú keŋke tèn mvungay keege fiεε fi wvú shieele, ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen ê diemsen ke, tu wvú nu ε ge leŋ. **38** Fí ε mum ε no nu le, wee wvù nu ε nya waa we ê diemsen nu ε ge ke leŋ. Geenèn, wee wvù baa nya we ê diemsen nu ε ge naa leŋ baay.” **7:39** Lum 7:2-3 **8:1** Lem 15:29; Lum 12:16; 13:1-7; 14:1; 16:14; Jon 13:34; Lum 15:1-2; 2Kol 8:7-8, 24; Gal 6:10; Efε 5:2 **8:1** Lum 14:1-15:6 **8:3** 13:12; Gal 4:9

⁴ Nonen, fi ekumε keediee mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentaje dvù fô bonyo' le nu ε beene kee lo le ke bonyo' ban nu naa lo fiεε ke. Nyo' mey ke mwaaj ε wvumvu yaa bvuu nu dvù ke. ⁵ Bonyii bomew joo le bonyo' bomew nu dvù fowe kenεε fokuse fen. Ε è nu keceey le bonyii joo le bonyo' nu nteen, ε bocee ekole nu ten nteen. ⁶ No bó cim joo nonen nu ε fô beene le nu ε Nyo' mey ke mwaaj. Ε è nu wvù wvù nu Icee wesebeene wvù to bomεε mwεem mvunciim. Ε beene cee ε è nu nje ye. Ε Cee Ekole mey ke ten mwaaj wvù è nu Jisos Klistu. Ε è nu wvù wvù bó to bomεε mwεem mvunciim fele can ye le, ε beene kerjke ten nshii fele yî ye le.

⁷ Fifin nu fiεε ε è baa nu bonyii bocii ê beene ente bò kee ke. Bonyii bomew bò to shee gee bintaje fô bonyo' bodvu le nen'yi dioo diee kfuu mvumwε mwεem mvudien keseen no kpwaake ke le bó bæε diee ε è nu naa mwεem mvù bó nu ε ge kentaje dvu fô bonyo' bodvu le. Ε mvuntelem mvubole mvu wεeyi mum no saake bó le mwεem mvudien mvudvu nu ε befε bô bó. ⁸ Ben ekeè le ke è nulo é mwεem mvudien ege é beene enu jεey ê Nyo' ejise ke. Ke beene nu se bó ε die é fifie ekerjke fiεε keεge ke. Beene ε die, jεey jεey saa enu ke. ⁹ Fiεε fi nu, nu ke le ben bò kee mwεem mvun eyenè fo wee ke ne ejo mvungay mvù wee kerjke keεge fiεε fi wvù koojke dvù, ege ε è nu fiεε fi waa bwεe wvù wεeyi egbwe lo ke. ¹⁰ É wvuwe wee wvù fitele wεeyi yen ε wo wvù kee mwεem, diekene bvudvuu bvù bó gee bintaje fô bonyo' le, wvù saa ekoojke ten keediee mwεem mvudien mvù bó gee bintaje dvù fô bonyo' le? ¹¹ É wvù ge nonen, ke tu wo wvù kee mwεem nu ε befε wase bô waa bwoo wvù wεeyi wvun wvù Klistu to kpweε nje ye. ¹² É fiεε fi wo ge fin emum enu kebefε ε wo ε ge ε befε bô fitele fi waa bwoo

8:4 10:19-20; Dito 4:35, 39; 6:4-5; Gal 4:8-9 **8:6** 12:5-6; Jon 1:3-4; Efε 4:5-6; Kolo 1:16 **8:7** 10:23-33 **8:8** Lum 14:13, 15, 17, 21; Gal 5:13

wvù wɛɛyi le, ɛ kebefɛ kedvu nu ɛ wo ge ɛ è nu fô Klistu le.
¹³ Nonɛn, ɛ è nu le fiɛɛ fi me ndiee, ebeete bô waa bwɛɛm,
 me nsaa embvuu en'yuu ɛŋkum dvú kɛ, wvu le fo wvú ke
 egbwe kɛ.

9

Mvungay mvù waa ntum Jisos kɛŋke

¹ Kɛ è nulo é me ɛŋgee fiɛɛ fi me ŋkooŋke le? Kɛ me nu
 waa ntum Jisos e? Kɛ me nto nu ɛ n'yɛn Tata wesebeene
 wvù Jisos e le? ɛ kɛ ben ban nu sɛw lemme diem fô Tata
 le le? ² É bonyii bomew cim kicine le kɛ me nu waa ntum
 Jisos, tu kɛ è nulo é ben tɛn ekicine kɛ. Ben nu nciise wvù
 duŋci keɛɛy le me nu waa ntum Tata Jisos.

³ Me ŋgayte fin ê bonyii bô sowte kenyi kem. ⁴ Kɛ bese
 kɛŋke keediekene bvuu wukene nje lemme din e? ⁵ ɛ kɛ
 bese tɛn koŋ lo ejo bosɛse bokɛnɛ bô è nu bonyii bo mbee
 le elene bô bó kɛ lɛŋlɛŋ diɛwɛ Bitá bô boom bo ntum e bo
 Jisos e bomew noo boom bo bwee Tata Jisos e le? ⁶ Fí nu
 le è mɛy kɛ bee Banaban bô kɛŋke keelemte bô can yese sɛ
 diekene le? ⁷ È nu wɛɛ nci wvù la wvù lemte ɛ è taale kɛ
 wvú fô ekole kew e? ɛ wee lem wɛɛ, é wvú enu sɛ wvú ɛ
 die mwɛɛm mvù buyte wɛne dvudvu le? É wee ɛyɛtɛ tɛn
 nyám, é wvú enu sɛ wvú kamte emben yodvu wuu le?

⁸ Mwɛɛm mvun mvù me ŋjemyi mvun nu ɛ è nu
 ŋkpawɛɛ wee wvu wum maan e? Kɛ fí nu kɛ tɛn ê bonci
 bo Nyo' le le? ⁹ Muses to nu ɛ saŋ ê Ŋwa' bonci le le,
 “É wee jo nyam le yí ele ɛgɛŋ,
 fo wvú ešúm diuw nyam yidvu kɛ.”

Ben kpwaake le Nyo' to jemyi nonɛn, ɛ è nu ɛkumɛ
 nyám e? ¹⁰ Wvú to jemyi ɛ è nu ɛkumɛ beene, ɛ bó to

9:1 4:9, 15; 15:8-10; 2Kol 2:14-17; 3:1-3; 5:18-20; 10:7-8, 13; 11:5, 13; 12:11-13;
 Gal 1:1 **9:4** Luk 10:7-8; Mat 10:10 **9:6** Lem 4:36; 11:22-26; Lem 18:3
9:9 Dito 25:4; 1Kol 10:11; 1Tim 5:18

sarj fô beene le njefo wee wvù lemte wεε kenεε è nu wvù gbweci lo, keŋke keetaale fwe kee le wen nu ke ekooy fiεε wene fodvu. ¹¹ É bese fen nu ε jewe ηgow yi ê keyoy e ê mvuntelem mvunen e, é fí enu baay fô bese le keekεŋke mwεεm mvu yî nshε le ê ben e? ¹² É bonyii bomew keŋke mvunγay keegay le ben enya mwεεm ê bó, tu ke è nulo é ben enya ê bese fesen lo?

Baul to baa ejo mvunγay mwew mvu waa ntum Jisos e keefii mwεεm ê bonyii ke

Geenen, bese baa jo mvumvun mvunγay ke. Bese nu ε kuu ε è nu shém yî fiεε ficii le, εfey fo fiεε enu dvú keejewsee le fo saaka wvù jee wvu ekumε Klistu egene fwe. ¹³ Ke ben kee le bonyii bò lemte yew ncese le nu ε mwεεm mvudien mvubole ké no buyte ε è nu dvú, ε bonyii bò lemte fô ketaŋ ke ncese le ké no boonke ten fô mwεεm mvù bó too dvú fó le? ¹⁴ È nu ke leŋleŋ no Tata nu ε gay le bonyii bò fewci saaka wvù jee keŋke keecee ε è nu yî dvú le.

¹⁵ Naa no fí nu nonen, me mbaa njo mvumvun mvunγay ke, ε ke me nsaanke nen le ben ekεw egee fimew fô me le ke. É è fen nu le wee ege é ye yin yì me nsaale nje diεw Nyo' yì me nfewci ecici enu le me nfii mwεεm ê bó, é fí ejee le me ηkpwe lo. ¹⁶ Ke me ηkeŋke keensaale ye le me nfewci saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu ke. È ge Nyo' le me enfewci. É me ntun lo keenfewci, é Nyo' elan ηgew yî yem e. ¹⁷ É è fen nu le me ηgee lemme din ε è nu ηkpawce wem, é me enshieele mmawce. Geenen, ke è to seyse me ke. È to seyse Nyo' nya can yem e. ¹⁸ Kfuu sew wvù è nulo é me eŋkeŋke nje lemme din nu naa la? Sew wem nu ke le

me enfewci saaka wvù jee εcici, n'yaa nleeme le ben elaa ke me no me nfewci saaka wvudvu ke. ¹⁹ Ben ekeè le ke me nu ê wee ekuse ke. Geenεn, me nu ε ntfuse ekole kem le me enù nfwà bonyii bocii wvu le me enso bó nteen, é bó enu bo Klistu le. ²⁰ Me ndioo nu bee Bojuu, no ηgee ε è nu no bó ké no gee, wvu le me enso bó é bó etu bonyii bo Klistu le. Me ndioo nu bee bó no bó bii bonci bo Muses e, no ηgee ke diewe bó le. Geenεn, n'yaa nu ekuse jo bonci ke, wvu le me enso bonyii ê bó ente. ²¹ É me ndioo nu bee bonyii bò yaa nu ê boba bonci kuse, no ηgee ke ten diewe wee wvù yaa nu ke ê bonci kuse. Me ηgee nonεn, wvu le me enso ten bonyii boba é bó enu bo Klistu le. Ke è nu le me mbaa nu ê nci Nyo' kuse ke. Me nu ê nci Klistu kuse. ²² É me ndioo nu ten bee bonyii bò wεyi yî mbee le, ε me ntu ten diewe bó le wvu le me enso ten bó. Me nu ε ntu wase lo fiεε ficii fô bonyii bocii le, wvu le è nulo é me ηge naa la fi è nulo é me ηge é bomew ê bó ente ke eboy. ²³ Me ηgee mwεm mvun mvunciim nen nje saaka wvù jee wvu ekume Klistu, wvu le me ηke ηkεηke ten bvujonke bvù saaka wvudvu nyaa ê bonyii.

²⁴ Ke ben kee le yî kenlewte le nu ε bonyii ké no lewte nteen ε è ke so ke wee mwaaj kεηke mmawce? Nonεn, ben ten elewtè ê je yî ben ke ekeηke mmawce le. ²⁵ Bonyii bo kensεwce le bocii kenεε è nu kensεwce ke kenlewte le, kenεε è nu kfuu kè nεε, ké no yεyi naa nta. Bó ké no yεyi nonεn, keeke ekeηke mmawce, ε mmawce wvun yaa nu wvù mey lo ke. Geenεn, ε wesebeene mmawce nu wvù mey lo. ²⁶ Me nlewte kem kenlewte ηgene teyey ε è nu fô bó koole. Ke me nu diewe wee mvunjo wvù tfumyi ke lo mvunjo ncew ncew ke. ²⁷ Me nyεwle bò ye yem, momte le

9:19 10:23-24, 32-33; Lum 15:1 **9:19** Mat 20:26-27 **9:20** Lem 16:3; 21:20-26 **9:21** Gal 2:3-4 **9:22** Lum 1:13; 2Kol 5:11; 11:29 **9:24** Fili 3:12-14; 2Tim 2:4-6; 4:7-8; JεM 1:12; 1Bi 5:4; Mwm 2:10 **9:27** Lum 8:13; 13:14

yí ebii ε è nu fiεε fi læŋ e, wvu læ fo me ŋke endioo ε nfewcε wase diεw Nyo' ê bonyii bomew, é Nyo' ekaa ebvuse lo me ŋgoo læ κε.

10

Beene eyenè fo fiεε fi to kooyεε bô bonyii bo Islael ke ekooy bô beene

¹ Boom bo bwεem e, me ŋgomte læ ben ekume ntay fiεε fi to kooyεε bô bo'icee cee bosεεbeene seke bó to læne ŋkpwaante. Bó bocii to læne ekuse jo kembew, gen lente joo yi baay kuse, * ² ε bó mum no nu κε diεwε bó nu ε taashε bó bô bo Muses ê kembew kedvu noo ê joo yidvu læ. ³ Bó bocii to diee mwεem mvudien ε è to nyaa Nyo', ⁴ wuu tɛn joo ε è nyaa Nyo', ε wvú to gee ε yí buyte yí kembraan e. Kembraan kedvu to nu Klistu wvú to læne bô bó. ⁵ Naa no bó to yene mwεem mvun e nen, ε nteen bó le no gee κε mwεem mvù fitele ebeete Nyo'. Ε wvú mum yuwye boba bonyii, ε digvune dibole jiimen ŋkpwaante jodvu.

⁶ Mwεem mvun mvù to kooyεε bô bó nu ntefe fô beene læ læ fo beene ekeŋke shiee mwεem mvù befe diεwε bó læ κε. ⁷ Fo beene ebunlè bonyo' bo εcici no bó bomew to bunlee κε. Bó nu ε saŋ ekumε bó læ, “Bonyii to nu ε shii, dieken, wuken, ja we mum ley bine læ no bine fô fimooso læ.”

⁸ Fo beene ejaan̄kè kenjaŋ no bó bomew to jaan̄ke, ε Nyo' ge ε bó kpweken bontfuke mbaanfiεε ncow botεte (23,000) yí diuu dimwaan̄ e κε. ⁹ Fo beene emomtè Tata no bó bomew to momte, ε Nyo' ge ε yó tawye bonyii bodvu ε

10:1 Ksm 13:21; 14:21-29 * **10:1** Joo yi baay yin nu yì bó teje læ JOO yì Yεεle (Kensam 14:21-22). **10:3** Ksm 16:13-35; Dito 8:3; Mben 78:24-25 **10:4** Ksm 17:6; Ktj 20:11; Mben 78:15 **10:5** Ktj 14:29-30; Mben 78:31; Ibu 3:17; Jut 5 **10:6** Ktj 11:4, 34; Mben 106:14 **10:8** Ktj 25:1-9 **10:9** Ktj 21:5-6

bó kpweken ke. ¹⁰ Fo beene ewvukenè no bó bomew to wvukene, ε Nceendaa Kpwe yuwyε bó ke.

¹¹ Mwεem mvun mvunciim mvù to kooyεε bô bó nu ntefe fô bonyii le. ε bó to saŋ nen le beene ban bô cee ε è nu kefew kè woŋ kaa wase le, ejòð wεε. ¹² Nonen, wee wvù kpwaake le wen leeme tɛmyi ntay, eyenè fo wvù ke egbwe. ¹³ Ben ekeè le mmom yicii yì too fô ben e nu ke yì ké no too ten fô bonyii bomew e. Nyo' nu Nyo' keceey, ε ke è nulo é wvù ecinε é mmom eto fô ben e fey mvungay mvunen ke. É mmom too fô ben e, é wvù eduŋce ke je yì ben efey jó eso mmom yidvu.

¹⁴ Nonen nsáa yem shém, me ε no nteete ben le ben elewtè mwεem mvu ekumε bonyo' bo εcici. ¹⁵ Me njemyi ê ben nen diεwε ê bonyii bô keŋke bvufee le. Ben ekpwawce ntay le laa ke fiεε fi me njemyi ê ben fin nu keceey ε? ¹⁶ Ke beene ké joo fiko fi ntaashε le, nya keyoone ê Nyo', wu yì kentaashε le, tu beene nu ε taashε yì elεmε ke Klistu le? É beene ké dioo ε jo blεed wvu yì kefew kekε le ε guuten ε die yì kentaashε le, ke tu beene taashi ε è nu yì ye Klistu le? ¹⁷ No beene diee blεed wvun nen nu bonyii nteen ε ntuw nu ke mwaarj, tu fí duŋci le beene nu ye yimiaarj, njefo beene diee ke ε è nu ntuw mwaarj. ¹⁸ Ben ejo kenfewsen fô bonyii bo Islael e. Wee tfuu wvù diee fiεε fô ketarj ke ncese le nu ε taashε wase bô Nyo' yì ncese wvudvu le. ¹⁹ Fiεε fi me ŋgayte fen nu le la? È fen nu le mwεem mvù bó gee bintarjε dvù fô bonyo' le keŋke fiεε keεge kenεε le bonyo' bodvu ten keŋke fiεε keεge? ²⁰ Ke è nu nonen ke. Fiεε fi me ŋgayte nu le boncese bô bonyii bô yaa kee ke Nyo' gee

10:10 Ktj 14:2, 36; 16:41; 17:6-15; Mben 106:25-27; Ibu 3:17-18 **10:11**
7:29-31; Lum 15:4 **10:12** Gal 6:1 **10:13** 1:9; Jem 1:13-14 **10:14**
1Jon 5:21 **10:16** 11:24-25; Luk 22:17-20 **10:17** 12:27 **10:18** LEW
7:11-21 **10:19** 8:4 **10:20** Dito 32:17; Mben 106:37; Mwm 9:20

nu ε bó gee ε è nu fô bonceendaa bo dɛwle le. Kε bó gee ε è nu fô Nyo' le kε. Me ε no ηgayte le fo ben etaashì ben ε bonceendaa bo dɛwle le kε. ²¹ Kε è nulo é ben ewuu ê fiko fi ntaashε le fi è nu fi Tata le, bvuu wuu ê fiko fi Satan e kε. Kε è nulo ten é ben ediee mwεem mvudien mvu Tata le bvuu diee mvu Satan e kε. ²² Fo beene egeè fiεε fi shém eton'yi Tata kε. Kε beene tɛmyi fele wvú kε.

Wee egeè fiεε ε è nu fi nulo efi ten waa bwee

²³ Beene bomew nen'yi no duu le bó kεηke mvungay keege naa fiεε ficii. Geenεn, bó ekeè le kε è nu fiεε ficii fi nulo efi wee kε. ε beene bomew nen'yi no duu kε le bó kεηke mvungay keege naa fiεε ficii. ε kε è nu ten fiεε ficii fi nulo ege é wee eleeme tɛmyi yî mbee we le kε. ²⁴ Fo wee egeè fiεε kpwaake kε ε è nu ekolε kew kε. Wee ekpwaakè ten ekumε waa bwee. ²⁵ Ben edieè nyam yicii yì bó geese fô way yaa sowte laa yí nε fεε le, wvu le fo mvuntelem mvunεn esaakè ben yî fifiε le kε. ²⁶ Me njemyi nonεn, njefo bó nu ε saη ê ηwa' Nyo' le le, “È kεηke Tata woη wvun noo mwεem mvunciim mvù nu yî dvú le.”

²⁷ É wee wvù yaa nu kε wee mbee teηe ben le ben eto ediekεn, ben é bee ε gen, é ben no diee fiεε ficii fi bó nya ê ben yaa sowte kε. Fo fitele esaakè ben yî fifiε le kε. ²⁸ Geenεn, é wee mvu nε lo ε see ê ben le mwεem mvudien mvudvu nu ε bó ε ge kentaje dvú fô bonyo' le, fo ben edie kε wvu le fo wee wvù be seηe ê ben eyenè le ben gee fiεε fi befe, bô fo fitele esaakè wee. ²⁹ Me ηgayte fitele fin ε è nu fi wee wvù be seηe ê ben e. Kε me ηgayte ε è nu finεn kε. Geenεn, è nulo é wee mvu ebife le laa è nulo é wen elu keege fiεε fi wen koonke nje fí nu esaake fitele fi wee mvu

le le? ³⁰ É me ndiee fiεε ε me ε nya keyoone kedvu ê Nyo', é wee ebvuu esaake me nje la? ³¹ Me ε mum ε no nduu fiem le fiεε ficii fi wee gee, kenεε wvú diee ε è nu fidien, kenεε wvú wuu ε è nu fiwuun, ε wvú no gee ê je yì wee mvu yen lo, enyaà mbense ê Nyo' le. ³² Fo ben egeè fiεε fi nulo ebefe bô mvuntelem mvu bonyii le κε, kenεε è nu Bojuu, kenεε è nu bonyii bô yaa nu κε Bojuu, kenεε kentaashε ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le. ³³ Me momte fiem keenjeε fiεε ficii ε è nu fi wee tfuu eyuukè njon. Ke me ηkpwaake κε ε è nu ekume ekole kem maan κε. Me ηkpwaake ekume bonyii bocii le me enje é bó ke eboy.

11

No è nulo é wee enu seke wvú bunlee

¹ Ben ebenenè me κε no me mbenjene Klistu. ² Me mbensee ben no ben kumyi me yî fiεε ficii le bvuu bii mwεem mvù me nto n'yεεyεε ben dvú. ³ Geenεn, me ηgomte le ben ekiεε ntaγ le ekole ke diemsen tfuu le nu Klistu, ε ekole ke kpwoon e nu dweese, ε ekole ke Klistu le nu Nyo'. ⁴ É diemsen bunlee lo, kenεε wvú teete ntum Nyo' ε wvú ε ban ekole, tu wvú shoose ekole kew. ⁵ Geenεn, é kpwoon bunlee, kenεε wvú teete ε è nu ntum Nyo' se wvú nu ε ban ekole ηkuuη, tu wvú shoose ε è nu ekole kew. Ke jεεy jεεy wvuwe kpwoon bô wvù nu ε kpwaa ekole nu dvú κε. ⁶ É wvú yen le ke wen nu eban ekole kew κε, é wvú mum kpwaa lo. Geenεn, no è nu keη'wuumen fô kpwoon e keenu bô ekole ε bó ε kpwaa, ε wvú mum ban le ekole kedvu. ⁷ Ke diemsen keηke keeban ekole kew seke wvú bunlee κε, njefo wvú nu nfieesen Nyo' bvuu nu bvujonke bu Nyo' le. Geenεn, ε kpwoon nu bvujonke bu dweese

10:30 Lum 14:6; 1Tim 4:4 **10:31** Kolo 3:17 **10:32** Lum 14:13 **10:33**
 9:19-22 **11:1** 4:16 **11:2** 2TES 2:15; 3:6 **11:3** 3:23; Kej 3:16; Efε
 5:23 **11:7** Kej 1:26-27

le. ⁸Ke è to buy diemsen yî kpwoon e ke, è to buy kpwoon yî diemsen e. ⁹Ke Nyo' to bom ten diemsen nje kpwoon ke. Wvú to bom ε è nu kpwoon nje diemsen. ¹⁰È nu nje fifie bô nje bonceendaa bo Nyo' le wvù kpwoon keŋke keebaŋ ekole kew. ¹¹Naa no fí nu nonen, fô beene bô nu ε taashe wase beene bo Tata le, nu ε kpwoon yaa nu ke bô ekole kew maarŋ ke, ε diemsen yaa nu ke ten bô ekole kew maarŋ ke. ¹²Fí nu nonen, njefo no Nyo' to bomε kpwoon yî diemsen e nu ε keseen nu ε è boote kpwoon diemsen. ε fieε ficii nen'yi fô Nyo' le. ¹³Ben ten ke taa ente jodvu eyen le laa fí nu leŋ fô kpwoon e keebunlee Nyo' se wvú nu ε baŋ ekole le. ¹⁴Naa no ben yene mwεem e, bonyii bocii kee lo le fô diemsen e keegεε ekole ε kí ci baay nu ε è nu kenshoose fô wvú le. ¹⁵Geenen, ε fô kpwoon e nu ε keekeŋke yvuw yì defe nu lo ŋgone fô wvú le. Nyo' to nu ε nya yvuw yì defe ê kpwoon le yí ebaŋyi ekole kew. ¹⁶É wee nu dvú wvù gomte keekicine fieε fin, é wvú no kee le ke beene kenεε bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le bvuu keŋke yimi je ke.

Ntefe ekume ntaashe

(*Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20*)

¹⁷Geenen, fieε fimew nu dvú fi me ŋgomte keentefe ben yî dvú le, ε è nu fi ben gee ε me n'yaa nu embense lo ben yî dvú le ke. Ben ké too shii yî kentaashe le ε è buy ke fieε fi befe efey fi jee. ¹⁸Fieε fi me ŋgomte keen'yaw enŋay nu le, me n'yuuke le ben ké taashi diewe kentaashe ke bonyii bo mbee le, no nu dew jεy jεy. Me ε no n'yene le è nulo enu kecey. ¹⁹Fí lo jee ke le keŋgawsen enu ê ben enteleŋ wvu le bó emum elooce ekiεε bonyii bo leŋ ê ben ente. ²⁰Me n'yene le ben ké too yî kentaashe le keedie mwεem mvudien mvu Tata wesebeene wvù Jisos e, saa die ε è nu

mvú ke. ²¹ Me njemyi nen njefo ben ké dioo diekene, ε wee no diee ke ε è nu mwew mwεem mvudien gene fwe, ε bomew mum mey jen, ε bomew wu mbvuum ε mó koo lo bó. ²² È nu la fi nonen? Ke ben keηke yéw keediekene, wukene dvú le? Nu le ben gomte keejoo kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le ekuse, gee ε bonyii bò fuute wuumene le? È nulo é me njeme ê ben le la? È nulo é me embensee ben e? Naa lo, ke è nulo é me embensee ke. ²³ Me nto nu ε n'yεεyi ben ε è nu bô fiεε fi Tata to yeεyeε me dvú, le è to nu entaj jò bó to nu keegese Tata wesebeene wvù Jisos, ε wvú jo ntuw blæed, ²⁴ nya keyoone ê Nyo', guushε gay le, “Fin nu ye yem ε me ε nya nje ben. Ben egeè fifin keekumyi me.” ²⁵ Ε bó dieken mese, ε wvú jo fiko ge ke leηλη diewe fwe le, gay le, “Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bô εleme kem. Ben egeè fifin sekeci wuu keekumyi me.” ²⁶ Fí ε mum ε no nu le ε gen naa ε buy seke Tata nu ke ekase eto le, nu ε sekeci kè ben diee blæed wvun bvuu wuu fiko fin nu ε ben fewci ε è nu ekume kpwe Tata. ²⁷ Nonen, ε è nu naa yeε wvù diee blæed wvudvu kenεε wuu fiko fi Tata le fidvu ê je yì baa jee le ke, tu mweten gee ε è nu kebefε njefo wvù baa wvumte ye bô εleme ke Tata le ke. ²⁸ Wee dioo nu keedie blæed wvun ebvuu ewu fiko fin, ε wvú yaw jije ekole kew ntay se no gee nonen, ²⁹ njefo é wee diee blæed wvun, wuu fiko fin yaa kee fiεε fi è nu ye Tata, tu mweten diee bvuu wuu, joo ε è nu nsaw fô ekole kew e. ³⁰ È nu fiεε fi bonyii nteen ê ben enteleη wεεyi ε bomew cεmkene ε bomew ε kpweken wase. ³¹ Geenεn, é beene jije bikuu bisεbeene ntay ε se no diee bvuu wuu, Tata saa ebvuu esaw beene ke.

11:22 Jεm 2:5-6 11:23 10:16; Mat 26:26-28 11:25 Yeli 31:31-34;
Luk 22:20; 2Kol 3:6; Ibu 8:6; Ksm 24:6-8; Ibu 9:12 11:26 Mat
26:29 11:27 11:20-22; Ibu 10:29 11:28 2Kol 13:5

³² É Tata saake beene, tu wvú nɛci lo beene wvu le fo wvú ke etaashe beene bô bonyii bo yî won wvun e le beene nu e gbwe nsaw ke. ³³ Boom bo bwɛem e, fí e mum e no nu le seke ben e taashe keedie mwɛem mvudien mvu Tata le, e ben cɛy e wee tfuu to. ³⁴ É jɛŋ yuu wee, é mwetɛn diekɛn fô yew e sɛ no too wvu le fo wvú ke eto ege fiɛɛ ejo e è nu nsaw fô ekole kew e ke. Fi ekumɛ mwɛem mvumew nu e me nu ŋke entefe ben yî dvú le e è nu seke me e nto.

12

Nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Boom bo bwɛem e, me nu enjeme keseen ekumɛ nnyá yî Keyoy ke Yuule nyaa ê bonyii. Ke me ŋgomte le ben enu kenjiwe le ke. ² Ben ekeè le seke ben to bæe bonyii bô yaa kee ke Nyo', nu e bó to læe ben e ben no ŋjimte, mum wvumte bonyo' bo ecici bô nu sɛ bó nulo ejeme ŋkuuŋ. ³ Me e mum e no ŋgayte le ben ekiɛ ntaɣ le é wee nu e Keyoy ke Nyo' le nu yî ye le, wvú saa ebvuu egay le, “Lon ekoo Jisos” ke. E wee yaa nulo egay le, “Jisos nu Tata” sɛ è fici Keyoy ke Yuule wvú ke.

⁴ E dioo tu fô nnyá le nu e bonyii kɛŋke nnyá jɛy jɛy e è nyaa ke Keyoy kemwaan ê bó. ⁵ Bonyii lemte dilemme jɛy jɛy ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, geenɛn e cee ekole wvubo nu ke mwaan. ⁶ E jé nu jɛy jɛy yî bonyii lemte jó, e è gee ke Nyo' mwaan le bonyii egeè dilemme didvu ê yiye jé le. ⁷ Bó nu e nya ke wee mwaan mwaan bô ye nnyá yi Keyoy ke Yuule keelemte fici kentaashe kecii dvú. ⁸ E wee mvu no kɛŋke ye nnyá yî Keyoy ke Yuule nya ê wvú e è nu keejemyi diɛwɛ wee wvú kɛŋke bvufɛe le, nya yi wee mvu nnyá e è nu keejemyi diɛwɛ wee wvú

11:32 1bu 12:5-6; Mwm 3:19 12:2 8:4-6; Yɛsa 44:9-20; Gal 4:8
 12:3 1Jon 4:2-3; Lum 10:9 12:4 12:27-14:40; Lum 12:6-8; Efɛ 4:4 12:5
 12:28-30 12:7 14:26

kee fiεε le. ε Keyoy kin nu ke kemwaan. ⁹ ε Keyoy ké nya yi wee mvu nnya ε è nu fitele fi wvù elese yî Nyo' le ntaɣ, nya yi wee mvu ε è nu keefele bincem. ε Keyoy kin nu ke kemwaan. ¹⁰ ε Keyoy ké nya yi wee mvu nnya ε è nu keegee binghaw bi mwεem e, nya yi wee mvu ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le, nya yi wee mvu ε è nu bvufee keekee jεy jεy mwεem mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le bô mvù yaa nen'yi ke fô Keyoy ke Nyo' le, nya yi wee mvu ε è nu mvuŋgay keejemyi dícw yì bó yaa kee ke, nya yi wee mvu ε è nu keecεyi mwεem mvù wee wvudvu jemyi ê bonyii. ¹¹ Bó gee mwεem mvun mvunciim ε è nyaa ke Keyoy kemwaan nnya yidvu ê bó. ε kí gawci ê wee tfuu no kí shieele.

Kentaashε ke bonyii bo mbee le nu diewe ye wee le

¹² Beene kee le ye wee nu ke yimiaaŋ, geenεn ε yí keŋke biba nteen. ε naa no biba bidvu cim nu nteen nen nu ε bí taashi gee ye yimiaaŋ. ε nu ke ten no Klistu bô bonyii bew nu. ¹³ Beene nu bonyii jεy jεy, ε bomew nu Bojuu, bomew Boglek, ε bomew nu bonfaw, ε bomew yaa nu ke bonfaw. ε è nu ke Keyoy kemwaan kè to taasheε beene bocii keenu ye yimiaaŋ. * ε Nyo' to gεke ke ε è nu Keyoy kedvu kemwaan fô mvuntelem mvuseεbeene le.

¹⁴ Ke ye wee nu ke keba ke ye le kemwaan ke. È nu biba nteen. ¹⁵ ε ekale cim ne ε gay le, “No me mbaa nu kebo ke, tu ke me mbeε keba ke ye le ke”, fifie saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le ke. ¹⁶ Kentuŋtuŋ ε ne ten ε gay le, “No me mbaa nu jise ke, tu ke me mbeε keba ke ye le ke”, fifie saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le ke.

12:10 14:5; Lem 2:4 **12:11** 7:7; Lum 12:3; εfε 4:7; 1Bi 4:10 **12:12** 12:27 **12:13** Gal 3:27-28 * **12:13** keheε le, “ε è nu ke Keyoy kemwaan kè to joε beene bocii é bó se lese beene ê joo keenu ye yimiaaŋ.”

17 É ye wee yicii be meý ke jise, é wvú eyuuke mwεem bô la? É yí be meý ke kentuntun, é wvú eyuuke nsam fiεε bô la? 18 Fiεε fi nu, nu le Nyo' to nu ε bom wee seyse biba biew bi ye le jεy jεy no wvú koonke. 19 É ye wee be nu ke keba kemwaan, é yí enu nεε le? 20 No fí nu, biba bi ye le nu nteen. Geenεn ε bí ε taashe ε ge ye yimiaaη. 21 Ke è nulo é jise egay ê kebo le, “Ke me nshieele wo ke.” ε ke ekole nulo egay ten ê bikaa le, “Ke me nshieele ben ke.” 22 Fiεε fi kaa nu, nu le biba bi ye le bì yen'yi le bí wεeyi lo nu bì ke è nulo é ye wee enu se bí ke. 23 ε biba bi ye le bì beene joo le bí nu ncew, nu bì beene taale fó ntay. ε biba bì beene ké no wuume keeduñci ê bonyii nu bì beene ké no banji. 24 ε biba bì bonyii yeεne, nu bì yaa shieele le bó etaalè fó nonεn ke. Nyo' nu ε seyse ye wee ê je yì le bó ewvumtè biba bì yen'yi le bí nu ncew e. 25 Wvú to ge nonεn wvu le fo keηgawsen enu yî ye le ke, le keba etomtè kemew, ε kemew tomte kemew. 26 É keba ke ye le kemew ne ε no yuuke nsase, tu biba bidvu bicii nu eyuuke nsase. É bó seyse keba ke ye le kemwaan, tu bí bicii nu elanlaje bô kí. 27 ε dioo tu fô Klistu le nu ε ben bocii nu ye ye, ε wee mwaan mwaan ben e nu keba ke ye yidvu le. 28 Nyo' nu ε γεε bonyii bô elemtè dilemme jεy jεy ê kentaashe ke bonyii bo mbee le. ε bo fwe nu boom bo ntum e bo Jisos e, ε bô bii bó le nu bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, ε bô bii bó le nu bonyii bô yeeyi bonyii. ε γεε bomew ε è nu bonyii bô egeè binghaw bi mwεem e, bomew bô efelè bincem, bomew bô eficì bonyii. ε γεε bomew ε è nu bô eseyseè no dilemme egeεne, ε bomew nu bô kee keejemyi díew yì bó baa kee yí ke. 29 Ke è nu bonyii bocii bô nu boom bo ntum e bo Jisos e ke. Ke è nu bocii bô teete bontum bo

12:26 Lum 12:15; 2Kol 11:29 12:27 6:15; 10:17; 12:12; Lum 12:4-5; Efε 4:4, 16; 5:30 12:28 12:8-10; 14:1-4; Lem 13:1; 15:32; Efε 4:11-12

Nyo' le κε. Κε è nu bonyii bocii bò γεεγi bonyii κε, ε κε è nu bocii bò gee biηghaw bi mwεεm e κε. ³⁰Κε è nu bonyii bocii bò κεηke nnya keefele bincem κε. Κε è nu bocii bò nulo ejemyi díew yì bó baa kee κε. Ε κε è nu ten bonyii bocii bò nulo eεεγi mwεεm mvù bonyii jemyi ê díew yimi le ê bonyii κε. ³¹No nnyá yin yicii nu nen, ben eshieelè ntay keekeηke nnyá ε è nu yì kuuke fele yicii. Geenεn, me nu nduηce ê ben fiεε fi fele mwεεm mvun mvunciim.

13

Κεηκοηεn fele mwεεm mvunciim

¹É me nciim ηkee keenjeme díew bitum bicii naa noo díew bonceendaa bo Nyo' le, se me ηκεηke κεηκοηεn fô bonyii le ηkuuη, tu me ηkumte κε ε è nu diuw diewe ηgem wvù caake, κενεε bikanηaη e ε wee kpwaake. ²É me nciim ηκεηke naa mvuηgay keenteete bontum bo Nyo' le, ηkee mwεεm mvunciim naa noo mvù nu ê kenylε le, ε nlese fitele yî Nyo' le naa ntay wvù è nulo é me emvuwyi dikum, geenεn se me ηκεηke κεηκοηεn fô bonyii le, tu me nu κε lo fiεε fi εcici. ³É me nciim njo mwεεm mwem mvunciim ε ηgaw ê bonyii, ε nya ten ye yem le bó eton, * geenεn se me ηκεηke κεηκοηεn fô bonyii le ηkuuη, sew wvudvu saa enu κε. ⁴Wee wvù κεηke κεηκοηεn fô bonyii le ké no kuule shém, bvuu gee gee dì jee fô bonyii le. Κε wvuwe wee ké no bene kendoη κε. Κε wvú ké no saale ye κενεε bensee ye κε. ⁵Κε wvú ké no ηasene yî bonyii le κε. Κε wvú ké no kpwaake κε ε è nu εkole kew κε. Κε wvú ké ton'ye shém cekey κε. Ε κε wvú ké no gεεle wee fô fitele

12:31 14:1 **13:1** 8:1; Lum 13:8-10 **13:1** 2Kol 12:3-4 **13:2** 12:8; Mat 7:22; 17:20 **13:3** Dan 3:19-20; Mat 19:21 * **13:3** Boηwa' bo boyvuum bomew κεηke fen le, “Nya ten ye yem le me nsaale ye.” **13:5** 10:33; Bηgn 10:12; Fili 2:4

le ke. ⁶ Ke wvú ké no yuuke njon bô fiεε fi befe ke. Wvú ké no yuuke njon ε è nu bô fiεε fi nu keceey. ⁷ Ke wee wvú keŋke keŋkoŋen ké no yene jay wee mvu le ke. Wvú ké no fiisene mwεem mvunciim, taale ke fwe yî fiεε le ficii, bvuu suule shém yî fiεε le ficii. ⁸ Ke keŋkoŋen ké ka ke. Geenεn ε kefew nu eyuu eto kè mvuŋgay mvù Nyo' to nyaε le bonyii eteete bontum bew dvú nu ke eka, é díew yì bonyii jemyi yì bó baa kee yí ke eka, é mvuŋgay keeke mwεem ntay ke eka ten. ⁹ Mvú nu ke eka nonεn njefo beene kee mwεem keseen ke lo kebese kebese, teete bontum bo Nyo' le ke kebese kebese. ¹⁰ Geenεn ε è nu ke enu seke beene ε loocε wase ε kocεn é mwεem mvu kebese kebese emum eka. ¹¹ É to nu seke me nto nu wan caan, ε me no njemyi diewe wan e, ŋkpawaci mwεem diewe wan e, n'yene mwεem diewe wan e. Me ε ndioo ntaw wase ε mum ε ncine nce boom e. ¹² Keseen nu ε beene yene mwεem e jiwejiwe diewe é kenleey e. Geenεn è nu ke enu kefew kekic le é mvú eyuu é beene ejise. Keseen nu ε me ŋkee mwεem kebese kebese, ε è nu ke enu sekekie, é me emum emεse eŋkieε mwεem mvunciim ke no Nyo' kee me. ¹³ Mwεem nu mvuntentem mvù nu ke emey eleeme fó. Mwεem mvudvu mvun nu: keeese fitele yî Nyo' le, bô keetaale fwe yî ŋkawma Nyo' le, noo keekeŋke keŋkoŋen. ε keŋkoŋen nu fiεε fi kuuke ente jo mvú fele mvú mvunciim.

14

Keebvuu jemyi ekume nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Ben egeelè keŋkoŋen fwe dvu mwεem mvunciim, geenεn ekeŋkè ten shieε ntay fô nnyá yì Keyoy ke Yuule nyaa é bonyii le, efey mvunciim, nnya keeteete bontum

bo Nyo' le. ² É wee jemyi ε è nu díew yì bó baa kee yí ke, tu ke wvú jemyi ê bonyii ke, tu wvú jemyi ε è nu ê Nyo', njefo ke wee yaa yuuke fiεε fi wvú jemyi ke. Wvú jemyi ε è nu mwεεm mvu ê kinyile le ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le. ³ Geenεn, wee wvù teete bontum bo Nyo' le ké no jemyi ε è nu ê bonyii, gee ε bonyii kuu yî mbee le, bvuu yvuuse mvuntelem mvubole, bvuu gee ten ε mvuntelem mvu bonyii le lætene. ⁴ Ε wee wvù jemyi díew yì bó baa kee yí ke ké no fici ke ε è nu ekole kew maan. Geenεn, ε wee wvù teete bontum bo Nyo' le ké no fici ε è nu kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii. ⁵ Me ε no ηkoonke le ben ejemyi díew yì bonyii baa kee yí ke. Geenεn, ε fiεε fi me ηkoonke baay nu le ben eteetè ε è nu bontum bo Nyo' le ê bonyii. Wee wvù teete bontum bo Nyo' le nu shiee le fele wee wvù jemyi díew yì bó baa kee yí ke. É è fen baa nu le wee mvu ebanke díew yidvu wvu le kentaashe ke bonyii bo mbee le eyuw nta y é fí efi bó.

⁶ Boom bo bwεεm e, é me ne keseen ε nto fô ben e, ε no njemyi ê díew yì bó baa kee yí le ke, é fifie efi ben yî la le? Fiεε fi nulo efi ben nu ke seke me nu ε nto bô fiεε fi fifie fi Nyo' nu ε dunce ê me, kenεε fiεε fimew fi wvú gomte le me enge é ben ekiεε, kenεε ntum we mvu le me entefe ê ben, kenεε fiεε fimew le me en'yεyεi ben dvú. ⁷ Bó ejo ke fiεε diewe ndon kenεε kome le mvù yaa kenke ke keyoy. È nulo é wee ege nεε se kίεε fiεε fi mvú jemyi se bó ε ton kenεε ε kum ê je yi len e? ⁸ É wee ne le wen eton son jem, ε fanε ton ê je yi len e, é bonyii ege nεε se buy jem? ⁹ È nu ke lenlen no é ben jemyi díew ê bonyii se bó yuuke lo, é bó ke ege nεε se kίεε fiεε fi ben jemyi? Ke tu njeme wene nu laayi ke lo yî fwefwe le. ¹⁰ Ke è nu kemaen le dikfuu di díew e nu yî nshε le fen dí le dí le ke. Ε ke yimi nu dvú

yì nu sɛ bó kee kenyi kedvu kɛ. ¹¹ Geenen, é wee nɛ ε no jemyi ê me ê díɛw e sɛ me n'yuuke yí ŋkuuŋ, tu wvú nu enu diɛwɛ wee ketum e fô me le, ε me nu tɛn diɛwɛ wee ketum e fô wvú le. ¹² Me ε no ŋgayte ê ben lɛ no ben gomte lɛ mvuŋgay mvu Keyoy ke Yuule le eyen'yi ê ben ente, ben emum emom ntay keekɛŋke ε è nu nnyá yiye yì nulo ege é kentaashe ke bonyii bo mbee le ekuù lo.

¹³ Fí ε mum ε no nu lɛ, é wee jemyi díɛw yì bó baa kee yí kɛ, é wvú no bunlee lɛ Keyoy ke Nyo' le enya wen bô bvufee keecɛɛyi fiɛɛ fi wvú jemyi ê bonyii. ¹⁴ É me nɛ ε no mbunlee ê díɛw yì bó baa kee yí le kɛ, tu me nu mbunlee ê keyoy kem e, geenɛn ε me n'yaa mbunlee bô bvufee bwem kɛ. ¹⁵ No fí nu nonɛn, me nu enjɛ nɛɛ? Me nu embunlee ê keyoy kem e, mbunlee tɛn bô bvufee bwem, en'yemte ê keyoy kem e, n'yemte tɛn bô bvufee bwem. ¹⁶ É fuw kɛ nonɛn, wo ε nɛ ε no bensee Nyo' ê keyoy kuw e, é wee mvu wvù be nu fó yeke kɛ lo ke ege nɛɛ sɛ bee lɛ, “Fí enù nonɛn” yí keyoone kè wo be nyaa le sɛ wvù be yuuke díɛw yì wo jemyi? ¹⁷ É wo nya keyoone nonɛn, ε cim ε nya naa ntay nɛɛ, tu kɛ è nulo é fí efi wee mvu wɛ kɛ. ¹⁸ Me nyaa keyoone ê Nyo' lɛ me njemyi díɛw yì bó baa kee yí kɛ nfele naa lo ben bocii. ¹⁹ Geenen, no me nɛim njemyi nonɛn é me ndioo nu ente jo kentaashe ke bonyii bo mbee le, ε me no ŋkooŋke keenjemyi bô bvufee bwem ε è cim nu naa kɛ díɛw shen, wvu lɛ me n'ɣɛɛyi bó, efey keejemyi díɛw bontfuke yuufe (10,000) sɛ bó kee yí ŋkuuŋ.

²⁰ Boom bo bwɛɛm e, fô ben ekɛŋkè boŋkpawcɛ bo boom bo caan e kɛ. Ben enù ke diɛwɛ mvunley mvu boom e mvù yaa kee kɛ wase fiɛɛ ekumɛ kebefɛ. Geenen, ekɛŋkè boŋkpawcɛ ε è nu bo ŋgaybonyii le. ²¹ Bó nu ε sanj ê ŋwa' bonci le lɛ,

“Me wvù Tata Nyo' ngayte le me nu ñke enjemyi
 ê bonyii ban dew botolo le,
 ê díew yì bó baa kee yí le ke.
 Geenèn, ke fifie nu ke ege é bonyii ban emum eyuw me le
 ke.”

²² Fí ε mum ε no nu le, keejemyi díew yì bó baa kee yí ke,
 nu nciise wvù duñci mvuñgay mvu Keyoy ke Yuule le ê
 bonyii bò yaa nu bo mbee le ke. Ke è nu nciise ê bò nu
 bo mbee le ke. Geenèn, ε nnya keeteete bontum bo Nyo'
 le nu nciise wvù duñci mvuñgay mvu Keyoy ke Yuule le ê
 bonyii bò nu bo mbee le, ε è yaa nu ke ê bò baa nu bo mbee
 le ke. ²³ É ben, kentaashe ke bonyii bo mbee le bocii ne ε to
 yí kentaashe le, wee tfuu ε mum ε kew ε no jemyi ke ε è nu
 díew yì bó baa kee yí ke, bonyii bo ncew kenεε bonyii bò
 baa nu bo mbee le, ε ne ε ley, ε yuw no ben jemyi, bó saa
 ekpwaake le ben ghaanene lo? ²⁴ Geenèn, é wee tfuu teete
 ε è nu ntum Nyo', wee wvu ncew kenεε wvù baa nu wee
 mbee ε ley, é fiε fi ben jemyi ege é wvù ekiε le wen nu
 wee wvù befe, é fi esaake wvù fô fitele le, ²⁵ é mwεem mvù
 nyiime fô fitele fiew e, eyenε emwa. Nonèn, é wvù emum
 etum envuw fokuse, enyaa mbense wvu baay ê Nyo' gayte
 le, “Nyo' nu naa ben ε bó.”

No è nulo é kentaashe ke bonyii bo mbee le ebunlee,
 gee mwεem lej

²⁶ Boom bo bwεem e, fiε ficii fi me njemyi nu le la?
 Fí nu le, seke ben ε to yí kentaashe le, ε wee wvù keñke
 ñkiee keeyem no nu, ε wee n'yεyi nu, ε wvù keñke fiε fi
 Nyo' nu ε duñce ê wvù nu, ε wvù kee keejeme díew yì bó
 baa kee yí ke nu, ε wvù kee keεεye díew yidvu é bonyii
 eyuw enù ten. Ben egeè mwεem mvunciim ê je yì è nulo

é mvú efii lo kentaashe ke bonyii bo mbee le. ²⁷ É bonyii nu keejeme díew yì bó baa kee yí ke, é bó jeme ke bofee kenεε botete maan̄. É bó dioo jemyi no jemyi wee mwaan̄ mwaan̄ ε wee mvu cεeyi fiεε fi bó jemyi ê bonyii. ²⁸ É wee baa nu dvú wvù ecεeyi fiεε fi bó jemyi, é bó no nu diuw tfu ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, ε wee jemyi ke wase ê shem ê shem fô ekole kew e bô Nyo'. ²⁹ É bonyii bô teete bontum bo Nyo' le nu dvú, é bofee kenεε botete jeme ê bonyii. É bó dioo jemyi ε bomew no yeese fiεε fi bó jemyi n̄tay. ³⁰ É Nyo' f̄en nu ε duñce fiεε ê wee mvu wvù be ε shii dvú, é wee wvù be jemyi wase wε cife, nya je ê wvuwe wee jeme. ³¹ Ben ekeè le ben bocii nulo etefe bontum bo Nyo' le. É ben dioo teete, no teete wee mwaan̄ mwaan̄ wvu le bonyii bocii eyeyi mwεem ê ben, é ben ebvuu ege é mvuntelem mvubole bocii eyvuwsè. ³² Bonyii bô Nyo' nu ε nya yibo nnya keeteete bontum bew keñke mvun̄gay ê we jo nnya yidvu, ³³ njefo ke Nyo' nu Nyo' kembvun̄se ke, Nyo' nu Nyo' kenl̄eten.

No fí nu ê bintaashe bi bonyii bo mbee le bô è nu bo Nyo' le bicii, ³⁴ seke bokεne nu ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, no nu diuw tfu. Ke bó baa nya bó bô mvun̄gay keejemyi ke. Bó keñke keeyuuke lo bolem̄se le, ε è nu no nci jemyi. ³⁵ É fiεε nu dvú fi bó gomte keekiεε, é bó bife ê bole' bobole seke bó ε tu jim yew, njefo è nu kenshoose fô kpwoon ejemyi ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente. ³⁶ Ben ekeè le ke è to kew ben diew Nyo' ke. Nu le è to kew ben ε? ε ke è m̄ey ke ben bô diew Nyo' nu ε gen wase fô ke. Nu le è m̄ey ben ε? ³⁷ Wee wvù kee naa le wen nu wee wvù teete bontum bo Nyo' le, kenεε wvù kee le Nyo' nu ε nya wen bô nnya ye yi Keyoy ke Yuule, wvù keñke keebēe

14:29 Lem 17:11; 1TES 5:21
1Tim 2:12

14:33 7:15

14:34 11:3; εfε 5:22;

14:37 1Jon 4:6

le fiεε fin fi me nsarj fô ben e nu ε è gay Tata le me ensarj.
³⁸ É wee baa ebee fí, tu bó nu ema lo ten wvú bô fiew fiεε.
³⁹ Boom bo bwεem e, fí ε mum ε no nu le, ben ekerjke shiee baay ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le. Geenen, fo ben etun fo bonyii ejemyi díew yì bó baa kee yí ke. ⁴⁰ Ben dioo gee mwεem mvun mvunciim, no seysee ntay, gee ê je yì jee le.

15

Jisos Klistu to nu ε buy yî kpwe le

¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte keseen keenjume ben ekume saaka wvù jee wvù me nto nfewcεε ê ben ε ben fiisen, ε no leeme yî dvú le keseen. ² È nu saaka wvudvu wvun wvù boysee ben é ben fen jici dvú ntay. È fuw ke nonen, tu ben to berje ke ε è nu εcici. ³ Ben ekeè le me nto nu ε nya fiεε ê ben ε fí kuuke baay fele lo mwεem mvunciim. ε è nu ke fí fi bó to nyaε ê me. Fiεε fidvu nu le Klistu to nu ε kpwe fô bibefe bisεεbeene le ke lenjlenj no bó to sarjεε ê ηwa' Nyo' le, ⁴ bô le bó to nu ε dwey wvú, ε è ke no nu ediuw εta ε Nyo' bvuse wvú yî kpwe le ke lenjlenj no bó to sarjεε ê ηwa' Nyo' le, ⁵ noo le wvú to nu ε dujce ekole kew ê Bita, * bvuu dujce ten ê boom bew bo ntum e bo yuufe ncow bofεε. ⁶ ε wvú ke dujce ten ekole kew ê bonyii bo mbee le ε bó nu bvudvuu bvumwaarj fele wee gee tin. Bonyii nteen ηgoo yin e bæ ke naa dvú εben, ε bomew ε kpweken wase. ⁷ ε wvú ke bvuu dujce ekole kew ê Jεm, bvuu dujce ê boom bew bo ntum e bocii. ⁸ ε è ke dioo nu ejim, ε wvú dujce ten ekole kew ê me wvun wvù

14:39 14:1, 5 14:40 14:33 15:1 Gal 1:11 15:2 Gal 2:1-2 15:3
 11:23; Yεsa 53:5-12 15:4 Jona 1:17; Mat 12:40; Jon 20:9; Lem 2:24-31
 15:5 Mat 28:16-17; Luk 24:34, 36; Jon 20:19 * 15:5 Diee di Bita din nu ê
 díew Glek e le Sεfas. 15:7 Luk 24:50 15:8 9:1; Gal 1:15-16; Lem
 9:3-6

nu ente jo boom bo ntum e bo Jisos e diewe wan wvù bó to bokεε kente le. ⁹ Me njemyi nonen njefo me nu lo diewe wee wvu caan e ente jo boom bo ntum e bo Jisos e bocii. E me mbaa encim enkpwenten wvù bó etenje me le waa ntum Jisos ke, njefo me nto mbone bikaa ejim jo kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le. ¹⁰ Geenen, ε Nyo' buw me, ge ε me no nu fiεε fi me nu fi keseen. Ke nfi wvun wvù Nyo' to nyaε ê me to nu ε la εcici ke. Me nto nu ε nkaa nlem naa nfey lo boom bo ntum e bo Jisos e bocii. Geenen, ε ke ε to lemte me bô mvungay mwem ke. È to nu nfi wvun wvù Nyo' to buwεε me dvú wvù to lemte yî yem e. ¹¹ Fí ε mum ε no nu le kenεε è to nu me wvù to fewcεε saaka wvun ê ben, kenεε è to fewci bó, tu è nu ke fiεε fimwaarj fi bee bó fewci, ε ben to bee fi le.

Beene nu ke ebuy ten yî kpwe le

¹² Keseen no bese fewci le Klistu to nu ε buy yî kpwe le, ben bomew ε ge nεε ε se no duu le ke bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yî kpwe le ke? ¹³ É è fen nu keceey le ke bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yî kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yî kpwe le ke. ¹⁴ É è nu le Klistu to baa buy yî kpwe le, tu fiεε fi bese fewci nu εcici, ε mbee wene nu ten εcici. ¹⁵ É è fen nu nonen, tu bese teyte fiεε yî Nyo' le εcici, njefo bese ghane fewci le wvù to nu ε bvuse Klistu yî kpwe le se wvù to nu ε bvuse nkuun, é è fen nu keceey le ke bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yî kpwe le ke. ¹⁶ É è fen nu keceey le ke bonyii nu ke ebuy yî kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yî kpwe le ke. ¹⁷ Fí ε no nu le é è fen nu le Klistu to baa buy yî kpwe le, tu mbee wene nu εcici, ε bibefe binen bεε ke yî yene le. ¹⁸ É fi emum enu ten le

15:9 1Tim 1:12-16 15:9 Efε 3:8; Gal 1:13-14 15:10 2Kol 11:23
 15:11 1:12; Gal 1:17-18; 2:6-9 15:15 Lem 1:22; 4:33; 5:30-32 15:17
 15:3; Lum 4:25 15:18 1TES 4:13

bonyii bô nu ε kpweken wase ε bó to taasε bô bo Klistu nu ε la wase ecici. ¹⁹ É beene gεεle bvufee yî Klistu le, taale le wvú efii beene ε è nu ke yî nshii wvun e maan, tu beene nu bonyii bô shen ekoole bonyii dvú yî woj wvun e fele lo bonyii bocii.

²⁰ Geenεn, kecεεy kedvu nu le Nyo' to nu ε bvuse Klistu yî kpwe le. ε è nu Klistu wee wvu fwe wvú cεεεε je fô bonyii bô nu ε kpweken wase le. ²¹ No wee mwaan to gee ε kpwe to fô bonyii le bocii, nu ke lenlen no wee mwaan nu ε ge le bonyii nu ke ebuy yî kpwe le. ²² Fí ε no nu le no bonyii bocii kpwee njefo bó nu kfu di Adam e, nu ke lenlen no bonyii bocii nu ke ebuy yî kpwe le njefo bó nu bonyii bo Klistu le. ²³ Geenεn, ε wee nu ke ebuyte ke ê kew kefew e. ε Klistu nu wee wvú to yawεε cεε je buy. ε wvú nu ke díoo ε kase ε to, é bonyii bô nu bew emum ebuy ten. ²⁴ Fí nu ke díoo ε kooy nonεn, é emum enu kefew kè woj nu eka. Klistu nu ke efíwεε bvunfon bô mvungay noo bvukuke bvucii bvú saake keseen, emum εfuse bvunfon bwew ê Nyo' Ice. ²⁵ ε wvú wvú Klistu kenke ke keesaake egeε ebuy seke Nyo' nu ke egeε bonyii bew bo bvuban e bocii ê wvú ekuse é wvú etome bikaa yî bó le. ²⁶ ε wee bvuban wvu ejim wvú wvú nu ke emεε efíwεε nu kpwe. ²⁷ È nu fíεε fí bó to sanεε ê Iwa' Nyo' le le, “Nyo' nu ε gee wase mwεεm mvunciim ê wvú ekuse wvú ε no saake.”

Geenεn, keegay le mwεεm mvunciim nu ê wvú ekuse yaa mum nu le Nyo' wvú gεke mwεεm mvunciim ê wvú ekuse nu ten ê wvú ekuse ke. ²⁸ È nu ke enu seke mwεεm mvunciim nu wase ê Klistu ekuse ε wvú saake, é wvú wvú

15:20 6:14; Kolo 1:18 15:21 15:45-49; Kej 3:17-19; Lum 5:12, 14, 18
 15:22 2Kol 5:17 15:23 15:51-52; 1TES 4:16 15:24 Dan 2:44 15:25
 Mben 110:1; Mat 22:44 15:26 Mwm 1:18; 20:14; 21:4 15:27 Mben 8:6
 15:28 Lum 11:36

Waa Nyo' emum egeε ekole kew ekuse jo Ice wvù geke mwεem mvunciim ê wvù ekuse, wvu le Nyo' emum enu εwe jo fiεe ficii mondvuum monciim saake.

²⁹ Ê è baa nu le bonyii bò nu ε kpweken wase nu ke ekase buy yî kpwe le, bó ε no leese bonyii ê joo yî bvudvuu bvu bonyii bò kpweken wase le nje la? Bó leese bó ê joo nonen le sεw wvudvu nu la? ³⁰ Bese ten ε no ghane yuu ye nen nje la? ³¹ Boom bo bwεem e, me nu diuw kpwe le εdiuw εcii. Me njemyi mwεem mvun nen njefo me n'yuuke ye yî fiεe fi Klistu Jisos wvù Tata wesebeene nu ε ge fô ben e fele can yem e. ³² Ê è baa nu le bonyii bò kpweken wase nu ke ebuy yî kpwe le, no bonyii ké no jemyi mwεem, ε me ηke ηgen εfesus, ε bonyii ε bó ηale diεwe nyám yi ηkpwaante le no diuu bee bó gomte keesaaye lo me, le sεw wvudvu nu la? Ê me enfanε nlu lo engay le fí enù no bó ké no duu le, “Beene ediekenè, wukenè njefo ntfuu nu ε bó nu ebuy ekpweken” e? ³³ Fo wee elεlè ben ke. Ben ekeè le, “Ê wee wvù keηge kew jee lene bò ηgoo yì befe, é ηgoo yidvu ebefe bò wvù.” ³⁴ Ben etee bvufee bvunen jim, ecinε kebefε le. Me n'yene le ke ben bomew kee Nyo' ke. ε me njemyi nen keηge le ben ewuunenè.

Ye yì bonyii nu ke ebuyte dvù yì kpwe le

³⁵ Ê nulo é wee mvu ene ebiite le laa bonyii nu ke ebuyte yì kpwe le nεε le le? Bó nu ke ekenke ε è nu kfuu ye yì nεε le? ³⁶ Wvuwe wee wvù biite nonen nu keyuη. Ke wvù kee le bó ké jeywi fiεe fí saa ke ebuy se fí ε yaw ε kpwe le? ³⁷ Ke ye fiεe fi bó ké jewe nu yí yì ké buy no kuu ke. Bó ké jewe ke ε è nu ηgow εyineyin, kenεε è nu ηgow εgiη, kenεε è nu yi la, ³⁸ ε Nyo' mum nya ηgow yidvu bò ye yì wvù

15:30 Lum 8:36 **15:31** 2Kol 4:10-11 **15:32** Yesa 22:13; Luk 12:19-20; 2Kol 1:8 **15:34** Mat 22:29; Lum 13:11-14; Efε 5:6-17

15:36 Jon 12:24 **15:38** Kej 1:11

shieele. E wvú nyaa ye jɛɛy jɛɛy ê ηgow no ηgow yidvu nu. ³⁹ Ke mwɛɛm mvunciim kɛŋke nyam ye lɛŋlɛŋ kɛ. Bonyii kɛŋke yibo nyam ye jɛɛy, ε nyám kɛŋke yibo, ε mvunyiim kɛŋke yibo, ε byé kɛŋke tɛn yibo ye. ⁴⁰ Mwɛɛm mvu we nu ê yibo je le, ε mvu fokuse nu ê yibo je le. Mwɛɛm mvu we kɛŋke bvubole bvujorŋkɛ, ε mvu fokuse kɛŋke bvubole bvujorŋkɛ. ⁴¹ Diuu kɛŋke bwew bvujorŋkɛ, ε kpwee kɛŋke bwew bvujorŋkɛ, ε jón kɛŋke tɛn bvubole bvujorŋkɛ. E kɛ jon yimi bô yimi cim kɛŋke bvujorŋkɛ lɛŋlɛŋ kɛ.

⁴² Ê nu kɛ lɛŋlɛŋ no ye bonyii nu ke enu seke bó buyte yî kpwe le. Bó ké dweyte wee ε ye ye fo, geenɛn kɛ ye yì wvú nu ke ebuy dvú yî kpwe le bæe ke efo kɛ. ⁴³ Bó dweyte wee bô ye ε yí yaa yen'yi jee kɛ, yaa kɛŋke mvuŋgay kɛ. Geenɛn, ε wvú nu ke ebuyte yî kpwe le bô ye ε yí kɛŋke bvujorŋkɛ, kɛŋke mvuŋgay. ⁴⁴ Bó dweyte wee ε ye ye nu yî wee wvu wum. Geenɛn, wvú nu ke ebuyte yî kpwe le bô ye ε è nu wase yî keyoy. É ye wee wvu wum nu lo, tu ye keyoy nu lo tɛn. ⁴⁵ Bó nu ε saŋ le, “Adam wvu fwe to nu ε no nu dvú, yoyte.” Ê dioo tu fô Adam wvu ejim e, ε wvú no nu fiew keyoy kè nyaa nshii ê bonyii. ⁴⁶ Ke wee ké yaw no kɛŋke ye ε è nu yi keyoy kɛ. Wvú ké yaw kɛŋke ε è nu ye wee wvu wum sɛ ké kɛŋke yi keyoy. ⁴⁷ Adam wvu fwe nu ε bó to bom bô kebvu ke yî nshɛ le. E Adam wvu ejim to nɛ fiew fowe. ⁴⁸ Bonyii bo fokuse fɛn nu diɛwɛ wee wvu fwe wvú bó to bomɛ bô nshɛ le, ε bonyii bo fowe nu diɛwɛ wee wvú to nɛn'yɛɛ fowe le. ⁴⁹ No beene nu ε jo nfiɛɛɛn yi wee wvú bó to bomɛ bô nshɛ, nu kɛ no beene nu ke ejo yi wee wvú to nɛn'yɛɛ fowe le.

⁵⁰ Boom bo bwɛɛm e, é me ensee ê ben le kɛ è nulo é ye yin yì è nu nyam bô ɛlɛmɛ ke ekɛŋke bvudvuu ente jo bvunfon bvú Nyo' le kɛ. E kɛ è nulo tɛn é fiɛɛ fi nulo efo

ke ekeŋke bvudvuu fô fiε yaa foo fô le ke. ⁵¹ Ben eyeke eyuw é me ensee ben kenyilε ke fiε le. Ke beene bocii nu ke ekpweken ke. Geenε ε ye yesebeene bocii nu ke esεε ekumen. ⁵² Bó nu ke edioo ε toŋ soŋ yi fokemεse, é ye yesebeene emum ekumen ke nen mwaŋŋ no wee ke bεwbεw jise. Soŋ nu ke dioo ε jeme é bonyii bô nu ε kpweken wase emum ebuy yî kpwe le bô ye yî yaa bεε ke efo ke, é beene bô bεε dvú emum ekumen lo. ⁵³ Ye yin yî nulo efo keŋke keeke ekumen etu wase ε è nu yî yaa nulo efo ke. ε ye yî nulo ekpwe keŋke keeke ekumen etu wase yî yaa nulo ekpwe ke. ⁵⁴ Seke ye yî nulo ekpwe ebvuu efo ε kumen wase ε tu yî yaa nulo ekpwe ebvuu efo ke, é fiε ficii emum ekocen no bó saŋ ê Ŋwa' Nyo' le le,
 “Bó nu ε so wase kpwe ε ŋgoy mvuŋgay mwew.

⁵⁵ O kpwe, mvuŋgay mwuw ε fεε?

O kpwe, gbwεεŋ wo wvù wo taa bonyii dvú ε fεε?”

⁵⁶ Gbwεεŋ kpwe nu kebefε, ε mvuŋgay mvu kebefε le nu nci Nyo'. ⁵⁷ Beene enyaà keyoone ê Nyo' wvù nu ε taashe beene bo Tata wesebeene wvù Jisós Klistu beene ε no soo kebefε noo kpwe.

⁵⁸ Nonεn boom bo bwεεm e bô nu shém yem, ben eleemè temyi. Fo fiε eshiikè naa lo ben ke. Ben elemtè lemme di Tata le sekecii, ekeè le ke lemme di wee gee nje Tata nu ke ela εcici ke.

16

Nnya keefi bonyii bo Nyo' le dvú

¹ Me nu enjeme keseen ekume nnya yî bó nyaa keefi bonyii bô è nu bo Nyo' le dvú. Ben egeè ke lenlen no me nto ŋgayεε le bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Galeshia

15:51 1TES 4:15 15:52 Mat 24:31; 1TES 4:16 15:53 2Kol 5:4
 15:54 YESA 25:8 15:55 Os 13:14 15:56 Lum 4:15; 6:14 15:57
 Lum 7:24-25 15:58 16:13 16:1 Lem 11:29-30; 2Kol 8-9

egeè. ² Seke è nu diuu di fwe yî kema le kecii, ε wee mwaan mwaan baa fiεε seyse γεε. Wee dioo baale, baa ke no Nyo' nu ε buw wvú. É me ηke endioo ε nto ben saa ebvuu eshe esuuke lo kensuw ke. ³ Me nu ηke endioo ε nfese, emum ensan ηwa' embene fô nnya yene le, é bonyii bô ben nu ε baa emum ejo egen dvú Jelusalem. ⁴ É fi fen nu ε kocen ben e le me enjen ten, é bee bó emum egen.

Mwεem mvù Baul to kpawci keeke ege

⁵ Me nu ηke en'yaw enfey je Masedonia seke me ntoo ê ben e, njefo me ηgomte keenfey je jó. ⁶ É è nulo é beene ke ece, ce naa ε kefew ke nffum wvù temyi le ke eghan efey, wvu le ben ke efice me yî lene diem e, é me emum enjene jò me ηgene. ⁷ Ke me ηgomte le me ηke endioo ε nto ê ben e keseen é beene eyenen ke lo we we ke. Me ntaale fwe, ηkee le me nu ηke ento é beene ebosen ece, é Tata fen ε bee. ⁸ Geenen me embεε ence Efesus jan enjen embuy diuu di ηkaw Bentekos e. ⁹ Kembuη ke baay nu ε yene fô me le jan keengee lemme di Nyo' le, naa no bonyii bomew cim nu dvú bane lemme didvu din nen. ¹⁰ É Timatio ke eto lo, é ben yen le ben nu ε ge wvú ε no yuuke njon ê ben ente, njefo wvú gee lemme ε è nu di Nyo' le lejlej ke diewe me. ¹¹ Fo wee ejo wvú ekuse ke. Ben ke efice wvú é wvú elen nyεkeey etu jim fô me le, njefo bee boom bo bwee wesebeene le ceyte wvú. ¹² Fi ekume waa bwee wesebeene wvù Abolos nu ε me nse nu ε no nleke wvú le wvú elaa ghane ê ben e bô boom bo bwee wesebeene le bomew ba, geenen wvú se baa koonke naa lo keeto keseen ke. Wvú nu ke edioo ε kenke je, emum eto.

ηgayma bô kemεse ke njeme le

¹³ Ben dioo nu no yenè. Ben eleemè tɛmyi yî mbee wene le, enù bonyii bô keŋke mvuntelem. Ben eleemè tɛmyi.

¹⁴ Ben dioo gee fiεε ficii no gee bô keŋkoŋen.

¹⁵ Boom bo bwεem e, ben ekeè le Tefanas bô yew ye nu bonyii bo fwe ê keba kè Akɛya le bô to yawεε lese fitele yî Tata le, nya bikuu bibole keefici bonyii bo Nyo' le. ¹⁶ Me ε no ŋkule can le ben eyuukè bonyii ke diεwε ban e, ebvuu eyuukè tɛn bonyii bô lemte yî fiεε le fimwaaŋ bô bó le.

¹⁷ Me ε no n'yuuke njoŋ no wvú wvú Tefanas bô Fotunatus noo Akaykus nu ε to keeyen me le. Me nu ε n'yen bó le fí ε mum ε no nu le me nu ε n'yen wase ben e. ¹⁸ Bó nu ε lεεse fitele fiem ke lɛŋlɛŋ no bó lεεse mvunen. Bonyii diεwε ban e nu bô ben ewwumtè bó. ¹⁹ Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Esia jan gayte ben e. Akpwila bô Blisilia noo kentaashe ke bonyii bo mbee le kè shiile ê bó yew gayte ben e ê diee di Tata le. ²⁰ Boom bo bwee wesebeene le bo mbee le ciinse tɛn ŋgayma. Ben egay wee tfuu le εjocε diεwε bonyii bo Nyo' le. ²¹ Wvun ŋgayma saanke me wvù Baul bô kebo kem. ²² Lon ekoo wee wvù baa ekoonke Tata ke. Kee Tata, kase ke eto. ²³ Tata Jisos ebuw ben bô kembonen kew sekecii. ²⁴ Keŋkoŋen kem enù fô ben e sekecii njefo beene nu ε taashe yî Klistu Jisos e. Fí enù nonen.

16:13 15:38; Mben 31:24; Efε 6:10 **16:14** 8:1; Jon 13:34; Lum 13:8-10; 2Kol 6:6; Gal 6:10; Efε 5:2 **16:15** Lum 16:5; 1:16 **16:18** Fili 2:29; 1TES 5:12 **16:19** Lum 16:5; Mwm 1:4, 11; Lem 18:2 **16:20** Lum 16:16
16:21 Gal 6:11; Kolo 4:18; 2TES 3:17; Flm 19 **16:22** Gal 1:8-9; Mwm 22:20; Jut 14; Mwm 1:7 **16:24** 4:21; 2Kol 2:4; 11:11; 12:15; Fili 1:8; 2:17; 1TES 2:8; 3:12; 2Tim 3:10; Flm 9

Ŋwa' Nyo' Moŋkan mo Monfɛm New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2021 from source files dated 9 Oct 2020

5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e